

Antická literatura

- starověké Řecko a Řím
- období od 700 př. K. – konec 5. stol. po K.
- Řecká literatura je významnější (původnější)
- zachovaly se památky – ve větší míře – v jazykově lepší podobě
- literatura výrazem chápání světa → nemyslitelná co je mimo literaturu → odrážela myšlení a způsob života
- první zájmy, žánry
- vzniká drama (zásady)
- slovesnost se stává svěbytným oborem (oblast lidské aktivity) → studuje se později
- v různých dílech shodná místa
- Římská literatura přebírala, kopírovala témata, žánry atd....
- **ARISTOTELES** → literární kritika
- řecká mytologie → přejatá Římany
- řecká filozofie → nezávislá na náboženství
- dokonalejší jazyky → ŘEČTINA, LATINA

Řecká literatura

- ARCHAICKÉ OBDOBÍ
- ATTICKÉ OBDOBÍ
- HELÉNISTICKÉ OBDOBÍ

Archaické období

- rozvoj velké epiky
- **HOMÉR**
- **ILIAS** → Ilion (název Tróji)
- **ODYSSEA** → hl. postava ODYSSEUS, název strastiplného putování
- **znaky eposu HOMÉR**
 - rozsáhlá epická skladba
 - mnoho postav
 - bohatá dějovost, spousta epizod, odboček
 - více dějových linií
 - řada popisů
 - lyrické úryvky, úvahy
- **členění eposů: ZPĚVY**
 - epická šíře → zpomalování děje – RETARDACE
 - velká řada epitet, detailů, přirovnání
 - výjimeční hrdinové
 - lidová slovesnost, mýty

Attické období

- vrcholné období
- centrum: Athény
- rozvoj: filozofie, přírodních věd, dějepisectví
- řečnictví, drama
- **DRAMA**
 - na počátku chór (herec – náčelník, sbor)
 - o bohu Dionýsovi → sbor odpovídá
 - kruhové scény
 - používání škrabošek → jako hlásné trouby

- vycpávání kostýmů polštáři, vysoké podpatky
- zábava pro všechny (i otroci)
- zábava při tanci (flétna + kytara)
- **TRÁGEDIE**
 - vznikly z obřadních písní, kde oslavují boha Dionýse → DITHYRAMB
 - měli na sobě kozlí kůže (- tragos)
 - **AISCHYLOS, SOFOKLES, EURIPIDES** → autoři tragédií
- **KOMEDIE**
 - původ = komos
 - ódy
 - komos + odé → KOMEDIE
 - KATARZE (očistění mravní i duchovní) → soucítění, spojení se s příběhem autora

ŘECKÁ KOMEDIE

- **ARISTOFANES**
- ze života
- útok na vládu → způsob vyjadřování trápení občanů
- *ukázka: Lýsistraté*
 - protiválečná komedie
 - hl. téma: vzpoura žen → nechtějí se milovat se svými muži, dokud nezanechají války a vrátí se domů
 - ženy nakonec vítězí

DĚJEPISECTVÍ

- snaží se nevyužívat mýty, ale snaží se dojít k pravdivému, rozumově správnému řešení (důvod války, příčiny) → pomocí faktů
- současně umělecké zpracování
- **HÉRODOTOS**
 - otec historie
 - skvělý vypravěč
 - často cestoval, často si vymýšlel
- **THÚKYDIDES**
 - největší řecký historik
 - hl. téma: peloponéské války
 - byl nestranný, kritický

ŘEČNICTVÍ (rétorika)

- v oblasti politiky, soudnictví
- **DEMOSTHÉNES**
 - filipiky → útočná řeč, politické polemiky

FILOSOFIE

- PLATÓN
- ARISTOTELES
- Katharxis → očistění (v tragédii, v knize)
- Mimesis → odraz opravdového života (pravdivost příběhu)
- 3 jednoty – princip → místo, čas, děj (na 1 místě, během 24 hodin, málo dějových odboček)

Helénistické období

- dobytí Řecka Alexandrem Makedonským
- literatura se rozvíjí mimo Řecko
- literární památky – psychologie člověka, citové téma
- bukolická poezie (pastýřská idyla)
- **THEOKRITOS**

Římská literatura

- oproti řecké → méně původní
- Řecká literatura → inspirace od Římanů
- memoáry, lyrická poezie
- **KOMEDIE**
 - **PLAUTUS**
 - 251 – 184 PK
 - domněnka – byl otrokem
 - **Komedie o hrnci**
 - stal se 1. významným, kdo psal charakterové komedie
- **ŘEČNICTVÍ**
 - **CICERO**
- **HORATIUS**
 - ódy
- **VERGILIUS**
 - **Aeneis**
- **OVIDIUS**
 - považován za nejlepšího básníka světa
 - **Proměny**
 - 250 řeckých a římských bájí – společný motiv – proměny

Renesance

(obnova, obrození)

- 14.stol. – 17.stol.
- v různých zemích začíná jindy
- mohutný, společenský, kulturní styl
- věda, kultura, umění
- nositelé = měšťani
- probíhá nerovnoměrně v Evropě
 - ITÁLIE → „kolébka renesance“, nejvyspělejší (ve 14.stol.)
 - FRANCIE, NĚMECKO, ANGLIE
 - u nás → 16.stol.
 - hl. myšlenky
 - přehodnocení → likvidace středověké ideologie → pochopení člověka jako samostatného, schopnost se realizovat

poznání člověka X poznání boha
pozemský život X posmrtný život
kult smyslů a rozumu X kult víry
národní jazyky X latina

– HUMANISMUS

- humanus = lidský
- vědecký proud, který se objevuje v celé historii
- čerpá z Antického dědictví (ze studia)
- rozvoj přírodních a společenských věd (medicíny, astronomie a klasických jazyků – řečtina)
- počátek Novověku – začátek zámořských objevů
- J.Gutenberg – vynálezce knihtisku

– reformace

- změna církve (vracení ke kořenům)
- M. Luther, J. Kalvín

– Architektura

- návrat k Antice
- stavění měšťanských domů
- zámky: Belveder

– Výtvarné umění

- realistické lidské tělo
- perspektiva
- Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti (významný básník)

DANTE ALIGHIERI

- 1265 – 1321

– *Božská komedie*

- forma básně → uspořádána do Tercinu
- duchovní epos, alegorická skladba
- zabývá duchovními otázkami – otázky víry + morální
- středověká báseň
- prvky renesance
- básník (hl.postava) prochází 3 bránami – Peklo, Očistec, Ráj → každý z 33 zpěvů
- prostřednictvím příběhu nám autor chce vyjádřit své myšlenky, píše sám o sobě, setkává se se šelmami → Vlčice – lakomství, Lev → pýcha, Pardál → smyslnost (erotika)

- řada epizod → velice rozsáhlé – hodně odboček → EPOS
- PEKLO → skládá se z kruhů (podle výše trestů)
- Vergilius - průvodce
- odpůrci i přátelé, lidé žijící i dávno nežijící → Dante s nimi vede dialogy → filozofové, vladaři,
- OČISTEC → ostrov s horou
 - 7 kruhů, Vergilius – průvodce
- RÁJ → hora s 9 blaženými kruhy
 - Vergilius představuje pohanské myšlení (nevěřil v Boha) → průvodce pohanství
- vše označováno jako Komedie → konec musel být spásou → nakonec odešel do ráje se svou milenkou Beatrice
- názorná symbolika, složitá výstavba → ovlivnil další tvůrce v celé Evropě
 - John Milton – Ztracený Ráj
 - Goethe – Faust
 - J.A.Komenský – Labyrint světa a ráj srdce
 - Jan Kollár – Slávy dcera

GIOVANNI BOCCACCIO

- (1313 – 1375)
- **Dekameron**
 - ukázka představuje zábavnou historku → pro pobavení měšťanů
 - mýlit se je lidské a odpouštět je božské
 - nová renesanční morálka → stavěná jinak než ve Středověku
 - žánr: novela → má překvapivou, výraznou pointu
 - rámcová kompozice → soubor 100 krátkých próz
 - → antické náměty + příběhy, antická jména

Francouzská renesanční literatura

FRANCOIS VILLON

- (1431 – po r. 1461)
- „enfant terrible“
 - má problémy, předbíhá dobu
 - „zlobivý“
- neznáme pravé jméno
- v šarvátce zabil kněze → odsouzen k trestu smrti → byl oblíben vévodou z Oleanu → změnil rozsudek → Villon je vyhoštěn → vede bouřlivý život
- soustředil pozornost na jedince → vnímá jako nositele svého osudu → píše o sobě – o svých problémech, pocitech
- vnímá sebe, svůj osud bídne
- nezapadl do doby
- výsměch (vysmíval se všem – včetně sobě)
- **Závěť**
 - Malá
 - Velká → zpověď
 - uvažuje nad svým životem, smrtí
 - kritizuje mocné,
- **Balada**
 - obsahuje texty vážnější, kající, mravně nabádavé, protimluvy - oxymórony
 - skládá se ze 3 delších slok a polovičního dozpěvu (poslání v poslední strofě – hl. pointa)
 - většinou 7 – 12 veršů, inspirace hlavně pro Voskovce a Wericha

FRANCOIS RABELAIS

- (1494 – 1553)

- vzdělání v klášteře
- dílo → vzdělávání a výchova
- **Gargantua a Pantagruel**
 - výchovný román, který líčí svéráznou cestu za poznáním
 - rozsáhlý
 - parodie na Středověké romány → HUMOR
 - v názvu uvedeny jména obrů
 - Gargantua → zastaralá výchova – scholastika
 - Pantagruel → renesanční, všestranná výchova
- Karnevalová řeč → objevují se archaismy, latinismy, neologismy, slovní hříčky, vulgarismy
→ bizarní představy + neuvěřitelné příhody

Španělská renesanční literatura

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

- neměl vyšší vzdělání
- celý život existenční starosti
- **Důmyslný rytíř DON QUIJOTE DE LA MANCHA**
 - původně parodie na rytířské romány
 - v chatrné zbroji vyráží do světa – neúspěšná cesta → později vyráží znovu se svým kamarádem, který mu pomáhá vidět svět takový, jaký je → řetězec komických příhod → končí zesměšněním nebo zbitím Dona Quijota
 - Cervantes vytvořil v Donu Quijotovi nesmrtelný lineární typ

Anglická renesanční literatura

WILLIAM SHAKESPEARE

- (1564 – 1616)
- narodil se jako syn kupce → neměl hlubší vzdělání
- působil jako herec, dramatik
- vytvořil téměř 40 her (většinou tragédie)
- komedie → Zkrocení zlé ženy, Marná lásky snaha, Sen noci svatojánské
- tragédie → Richard III., Romeo a Julie, Hamlet, Král Lear
- **Sen noci svatojánské**
 - odkazuje k pověře, že se o svatojánské noci mohou dít neobyčejné, zázračné noci
 - složitá kompozice
 - hybateli děje a strůjci zmatku jsou skřítek Puk a přespříliš snaživý tkadlec Klubko (řemeslník nacvičující ochotnické divadlo)
 - je zde laskavý humor → komolení slov, ...
- **Jindřich IV.**
 - objevují se zde řečnické otázky
 - používá se zde apostrofa (oslovování abstraktní věci)
 - Blankvers → zvláštní typ verše, 5 – ti stopý, nerýmovaný, jamb
- **Hamlet**
 - vypráví o člověku, který ztratil víru ve společnost, v sebe
 - jeho otec byl zavražděn → Hamlet odhalí svého bratra jako vraha svého strýce → chce vykonat pomstu → nakonec pomstu vykoná, ale sám zahyne
- **Romeo a Julie**
 - příběh lásky dvou mladých lidí, které nepřátelství jejich rodin dožene k tragickému činu
 - dílo nepůsobí pesimisticky → oslava síly a intenzity milostného citu
- **Překladaelé** → E.A.Saudek, J.Vrchlický, K.Čapek, M.Hilský

Renesance v českých

- 70. léta 15. stol. – 20. léta 17. stol. (vláda Jiřího z Poděbrad – bitva na Bílé hoře)
- slibný vývoj nastartován Karlem IV., byl ale přerušen husitstvím
- prolůna s reformací
- český humanismus se zpozdil – nejsou zde nároky na individualitu
- estetická funkce ustupuje do pozadí → převažuje funkce vzdělávací a poznávací
- řeší se otázky veřejného života → polemiky, agitace
- vznikají 2 proudy
 - Latinský → Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic, latina – vzdělání, obdiv Antiky
 - Národní → rozvoj češtiny a spisovného jazyka
- ŽÁNRY → kroniky, cestopisy, polemiky, agitace, knížky lidového čtení, zábavná próza, mluvnice
- HUMANISMUS
 - vědecký učenecský proud
 - snaha o rozšíření humanistické vzdělanosti
 - literatura pro měšťanstvo zaměřená na životní praxi, literatura naukového charakteru
 - vliv latiny na rozkvět spisovné češtiny, význam knihtisku
 - Jednota Bratrská – Jan Blahoslav → Bible Kralická (1579-1594), Gramatika Česká, Muzika
- humanismus a reformace → určovaly ráz českého písemnictví do 20. let 17. stol.

VÁCLAV HÁJEK Z LIBOČAN

- *Kronika Česká (1541)*

DANIEL ADAM Z VELESLAVÍNA (VELESLAVÍN)

- veleslavínská čeština – poslední pokus o péči o jazyk
- *Z předmluvy k Eusebiově Historii církevní*
 - navazuje na práci Viktorina Kornela ze Všehrd
 - nacházejí se zde ještě dnes aktuální myšlenky → máme si vážit češtiny, nemáme na ni zapomínat
 - zasloužil se o překlad mnoha knih do češtiny; podporoval jazykovou stránku češtiny → „veleslavínská čeština“

VIKTORIN KORNEL ZE VŠEHRD

Baroko

- 2. pol. 16. stol. – pol. 18. stol.
- vznik jako reakce na renesanční optimismus na důvěru v neomezené možnosti člověka
- rozvoj vědy vedl k závěru → jak málo člověk znamená (jak toho málo ví)
 - nedůvěra v rozum, absolutizace víry
 - nevíra v pozemský svět → víra v nadzemský svět
 - zdůrazňuje se citovost
- do umění proniká v podobě alegorií, mysticismu (víra v božství)
- mystická erotika → v poezii – Kristus je milencem lidské duše, která touží s ním splynout
- hlavní principy: kontrast, hyperbola, symbol
- téma: smrt → naturalistický popis konce života; duchovní přístup (smrt jako vytoužený cíl)
- MANÝRISMUS
 - umělecký směr
 - stylový jev
 - nepůvodnost, samoučelnost
 - účel → tříbení formy
 - přebujelost
- LIDOVÉ BAROKO (SLESKÉ)
 - jednoduché
 - velký rozvoj lidové slovesnosti v literatuře → pohádky, pověsti

Itálie

TORTQUATO TASSO

- ***Osvobozený Jeruzalém***
 - duchovní epos; téma křížové výpravy; inspirace A. Dvořák – Armida
- Commedia Dela' Arte
 - improvizace, masky, komické výstupy
 - jen stručný rámec scénáře → ustálené typy postav
 - Pantalone – Benátský obchodník
 - Dottore – Boloňský právník
 - Capitano – Španělský důstojník
 - protihráči Sluhové, Harlekýn

Španělsko

- kolébka Baroka

PEDRO CALDERÓN DE LA BARCA

- dramatik
- ***Život je sen***

LOPE DE VEGA

TEREZIE Z ÁVILY

- mystická erotika – duchovní a smyslová láska
- rozvíjení mystické poezie (alegoričnost)

JAN Z KŘÍŽE

Anglie

JOHN MILTON

- **Ztracený ráj**
 - duchovní epos na biblické téma o Adamovi a Evě

Německo

HANS JAKOB CHRISTOFFEL GRIMMELSHAUSEN

- **Dobrodružný Simplicius Simplicissimus**
 - příběh je psán v – ich formě, humor je zde zvláště skrytý, lehce ironický, není moc laskavý

ANDREAS GRYPHIUS

- **Na sebe sama**
 - těšitel = bůh nebo smrt; využití aliterace (opakování počátečních písmen: žalný X žal)

Baroko v českých

- ¾ národa – protestanti → emigrace
 - násilná REKATOLIZACE, GERMANIZACE
 - Svatováclavská bible
 - Jezuité → katolický řád v čele s Antonínem Koniášem; začali pálit knihy (byla cenzura – určení povolené literatury)
 - **2 PROUDY:**
 - **Domácí literatura**
 - oficiální → Bohuslav Balvín, Bedřich Bridel, Adam Michna z Otradovic
 - pololidová → interludium, kramářské a jarmareční písně, písmáci
 - interludium je krátká fraškovitá hra mezi 2 scénkami
 - písmáci jsou samouci na venkově, kteří psali poezii a satiru a v ní zachycovali vesnický život (laický znalec bible)
 - lidová → pohádky
 - **Exulantská (nekatolická, z Jednoty Bratrské)**
 - představitel Jan Ámos Komenský
 - Pavel Stránský, Pavel Skála ze Zhoře
- INSPIRACE PRO OBROZENÍ

ADAM MICHNA Z OTRADOVIC

- z Jindřichova Hradce
- skladatel, hudebník, spisovatel
- kancionál → Česká mariánská muzika, Loutna Česká – nejdůležitější skladba (13 písní)
 - **Chtíc, aby spal**
 - oproti ostatním básním je zde óda (radost), není tak temná – kontrast
 - motivy: z hudby, z přírody, ze zvířat, náboženské symboly
 - milé, příjemné působení

BOHUSLAV BALBÍN

- nejvýznamnější český barokní historik
- objevuje se zde typický kontrast
- vlastenec → bojoval za zachování Českého jazyka
 - **Obrana jazyka slovanského, zvláště českého**
 - latinsky
 - vyjadřuje lásku a obavu o Český jazyk

BEDŘICH BRIDEL

- **Co bůh? Člověk?**

- kompozice: kontrasty – extrémy → nadsázky, střídavý a obkročný rým, opakování
- snažil se pečovat o nemocné lidi (mor), ale nakonec sám na mor zemřel

JAN ÁMOS KOMENSKÝ

- 1592 – 1670
- narozen na Jižní Moravě; žil v Přerově, kde později pracoval
- svázán s Jednotou Bratrskou → vybrán ke studiu v Německu
- věnoval se kněžství
- po bitvě na Bílé Hoře musel odejít → skrýval se, opustil i rodinu
- epidemie moru → ztratil ženu a obě děti
- 1623 zničili Jezuité jeho knihovnu – prohlášena za kacířskou
- 1628 opustil Čechy a už se nevrátil → žil v Polsku, podnikal cesty do Anglie, Německa, ... → vykonával funkci písaře, ...
- jezdil do Švédska, Uher
- nešťastnou náhodou mu shořela všechna díla (celá knihovna) → přestěhoval se do Amsterdamu, kde i zemřel – pohřben v Naardenu
- rozsáhlé dílo (57 svazků)
- **DÍLA:** Pedagogická, Pansofická, oblast Umělecká

a) PEDAGOGICKÁ

- „škola hrou“
- vzdělání → celoživotní (do vzdělání patří i cestování po světě)
- povinná docházka
- **Informatorium školy mateřské**
 - zabývá se celoživotním vzděláním
 - dospělost = samostudium
- **Velká didaktika**
 - didaktika = metody, formy práce (učení) vzdělávání → učení s porozuměním (názornost) → příklady, ukázky
- **Brána jazyků otevřena**
 - učebnice latiny splňující všechny podmínky
- **Svět v obrazech**
 - 1. obrázková učebnice na světě
 - obrázky → lepší souvislosti
- **Škola hrou**

b) PANSOFICKÁ

- předbílá dobu, zahrnutí všech poznatků z doby → 7 částí, shromažďoval je 30 let, ale dílo nedokončeno
- **Slovník jazyka českého**
- **Všeobecná porada o nápravě lidských věcí**
 - filozofie, matematika
 - vzdělání – k čemu?
- „vzdělaný a poučený člověk řeší lépe problémy“ (zažil války a proto chtěl, aby skončily)
- uvědomuji si funkci umění, vědy → panharmonie (sbratření lidstva)

Klasicismus

- 2. pol. 17. stol. – 18. stol.
- projevuje se a začíná ve Francii (za vlády Ludvíka XIV.)
- přetrvává v zemích, kde převažuje Baroko
- **smysl:**
 - napodobování nadčasových hodnot (láska – lidská hodnota, čest, oddanost, rodina)
 - ve srovnání s Barokem zde převažuje rozumový řád
- vzorem je Antika
- **rozdělení žánrů:**
 - VYSOKÉ → vystupují vojevůdci, panovníci; (tragédie – drama, epos – epika, óda)
 - NÍZKÉ → vystupují neurození lidé; (komedie, fraška, bajka, satira, píseň)
 - vše na 1 místě, během 24 hodin, bez dějových odboček

RENÉ DESCARTES

- „myslím tedy jsem“
- filozof a matematik
- svým dílem představoval filozofický racionalismus
- pravdivost, individuální zájmy nejsou důležité → důležité jsou zájmy pro společnost

PIERRE CORNEILLE

- **Cid**
 - tragédie
 - odsouvají se zde stranou dějově atraktivní válečné motivy
 - zobrazuje se zde konflikt povinnosti a vášně
 - hlavními postavami jsou Chimena a Rodrigo → jejich vztah je narušen zákony rodové msty: otec Chimeny urazil otce Rodriga, v následném souboji s Rodrigem umírá → Chimena musí proti své vůli trvat na pomstě a Rodrigově smrti → drama končí šťastně

JEAN RACINE

- francouzský dramatik
- autor nejvýznamnějších klasicistních tragédií
- zásady 3 jednot (děj prostý, jednoduchý – zobrazená vášeň, city + katastrofa)
- hl. postavy jsou ženy (**Berenika, Ifigenie v Aulidě, Faidra**)
 - Ifigenie – dcera Agamemnona
 - Faidra – hlavní hrdinkou žena (matka milovala nevlastního syna) → vlastní syn jí odmítne → žena se mstí a pomlouvá ho
 - ženy ovládané vášněmi, city → zhoubá, tragičnost

MOLIERE (JEAN BAPTISTE POQUELIN)

- autor komedií
- vytvoření charakterových komedií
- vybíral si výrazné charakterové typy
- cíl: humor, ale nemoralizuje → obhajuje mravnost, ale nejsou to didaktické komedie
- vytvoření sympatie
- **Tartuffe**
 - představuje pokrytectví v církvi
 - Tartuffe je svatoušek → jde mu jen o to, aby se dostal do rodiny Orgona – špiclování
- **Don Juan**
 - záletník, svůdce žen, neschopnost stálého vztahu
- **Lakomec**
 - Harpagon
 - inspirace → Komedie o Hrnci - Plautus

- **Misanthrop**
 - nemá rád lidi
 - nejsložitější, rozporuplná postava
- **Zdravý nemocný**
 - hypochondr

JEAN DE LA FONTAINE

- francouzský bajkař → převyprávění Ezopových bajek → indické bajky

IVAN ANDREJEVIČ KRYLOV

- ruský bajkař

CARLO GOLDONI

- italský dramatik
- zrušil masky, stereotypní kostýmy → snaha o nové, zajímavé kostýmy
- zůstává improvizace, ale přesto pevnější stavba
- snaha o to, aby zde byla souvislost s Benátkami (pocházel odtud)
- komičnost: jazyk, nedokonalost postav
- **Sluha dvou pánů**
- **Poprask na Laguně**
- **Commedia dell' Arte**

Osvícenství

- 18. stol.
- myšlenkový směr, hnutí
- filosofické, politické, společenské hnutí
- rozvíjí se ve Francii
- **cíl:** boj proti absolutismu
- **znaky:**
 - lidský rozum → jako nejvyšší hodnota, víra v neustálý vývoj člověka
→ důvěra ve společenský pokrok
 - humanita → láska k člověku, ideál, proti útlaku, odstranění všech negativně působících vlivů na člověka
- u nás Národní obrození
- spojování více oborů → učenici, literáti, politiky, filosofové
- vydání **Encyklopedie** (1751 – 1772)
 - zaokrouhlené vzdělání
 - rozsáhlý slovník, ve kterém se měli objevovat všechny pojmy, všeobecné poznatky,...
 - tvůrci: encyklopedisté (Denis Diderot)

DENIS DIDEROT

- **Jeptiška**
 - román
 - kritizoval poměry v tehdejších kláštřích
 - mystifikace – záměrné ovlivnění
 - autobiografické dílo
 - zakázání → cenzura, označeno jako nemravné
- **Jakub Fatalista**
 - fatální → osudné (fatalista → věřící v osud)
 - román
 - vypráví 6 vypravěčů, skáčou si do řeči
 - řeší společenské problémy

VOLTAIRE

- básník, prozaik, dramatik, historik, filozof
- „měl břitký jazyk a břitké pero“ → vyhoštěn, vězněn
- **Candide aneb O optimismu**
 - filozofický román
 - hledání lidského štěstí
 - satiricky zesměšňuje → nakonec dochází k východisku
 - módní filozofie, která věřila v boha (víra v optimismus) – boží prozřetelnost
 - lidé, kteří věřili, že vše je správně zařízeno a vše zlé je k něčemu dobré
 - **kritizuje:** války, vůli absolutní státní moci, soud – úplatkářství (prodejnost), pověry – otupení člověka
 - věří, že „světové zlo“ se dá překonat činnou prací

Anglické osvícenství

DANIEL DEFOE

- původně Foe
- původně byl obchodníkem
- vyjadřoval se k náboženské nesnášenlivosti
- zasahoval do politiky → reformy
- 1. dílo, které napsal, mu zajistilo světovou popularitu
- **Život a zvláštní podivuhodná dobrodružství Robinsona, námořníka z Yorku**
 - nový typ hrdiny
 - hlavní hrdina → praktický, aktivní
 - Robinson ztroskotá na ostrově, podaří se mu ale přežít díky své houževnatosti, odhodlanosti a vytrvalosti
 - filozofické otázky → význam lidské práce, vztah civilizace a přírody
 - děj pravděpodobně ze skutečného příběhu → upravený
 - inspirace: Robinsonády – dobrodružné knihy pro děti
- **Deník morového roku**
- **Moll Flandersová**

JONATHAN SWIFT

- Angličan (pokládán za Ira)
- duchovní anglikánské církve
- velice ctižádostivý
- jeden z největších anglických satiriků
- **Gulliverovy cesty**
 - satirická utopie (neuskutečnitelná představa – často ideální,...)
 - fiktivní cestopis
 - **Liliput**
 - **Obři**
 - **Létající ostrov**
 - **Hvajnimové – Jahuové**
- **Bitva knih**
 - občanská válka mezi knihami v královské knihovně
- **Skromný návrh**
 - snaha o upozornění na hladomor, zabíjení dětí, ...
- **Pohádka o kádi**

Preromantismus

- pol. 18. stol.
- přechodová fáze mezi klasicismem, romantismem
- zdůrazňuje individualitu – „géniové“ (autentický, originální, jedinečný, odlišný, podnikavý)
- důraz na cit
- odmítnutí řádu, konvencí
- vzor → venkovský, nezkažený, prostý
- období, kdy se překonávají žánrové formy
- hledají se nové žánry
- některé žánry se překrývají, splývají
- obdiv k přírodě
- lidová slovesnost
- národní obrození, divadelní hry (loupežnické,...)
- **Rukopis královédvorský a zelenohorský (RKZ)**

JEAN JAQUES ROUSSEAU

- **Emil čili o výchově**
 - výchovný román
 - občas si dělá z bajky srandu
 - nemá cenu, aby dítě četlo bajky, protože stejně nepostihne vše
 - výukové metody: žák by měl vše bezesbytku pochopit, mít vlastní zkušenost
- **Rozprava o vědách a umění**
- **Rozprava o původu nerovnosti mezi lidmi**
- **O společenské smlouvě**
 - navrhuje parlamentní demokracii
- **Nová Heloisa**
 - milostný román v dopisech
 - je zde líčen vztah domácího učitele a šlechtické dcery
 - sentimentalismus – jedno z hlavních děl
 - proud preromantismu
 - osamělé používání citových dramat
 - tragické konce, úmrtí

} filozofická díla

Německý preromantismus

- **Sturm und Drang**
 - literární hnutí, které se snaží prosadit tvůrčí svobodu
 - odmítá společenské předsudky, řády
 - člověk by se měl řídit jen svým srdcem
 - hnutí géníů

J. G. HERDER

JOHANN WOLFGANG GOETHE

- původně studoval práva
- váhal mezi malířstvím a spisovatelstvím
- nejvýznamnější německý básník

- **Utrpení mladého Werthera**
 - lyrický román v dopisech
 - Werther - ztroskotává ve všem, co podnikne → končí sebevraždou
 - veliký úspěch (módní vlna) → hned po vydání
 - chorobně přecitlivělý mladý muž, nechce se podřídít konvencím, zhrzený milenec
- **Faust**
 - dvoudílná dramatická filosofická báseň
 - vychází z pověsti (16.stol.)
 - Dr. Faust X Mefistofeles
 - hlavní hrdina (stárnoucí, se svým životem nespokojený učenec – doktor Faust) → sázka – má prokázat hodnotu člověka → Mefistofeles (démon) plní Faustovi všechna přání → pokud Faust dosáhne stavu naprosté spokojenosti, ztrácí duši
 - Mefistofeles učiní Fausta mladším a seznámí ho s mladou Markétkou → vztah přeroste ve velkou lásku → končí neštěstím – smrtí dívky matky, bratra i dítěte, které v zoufalství Markétka utopila
 - dívka je uvězněna, ale odmítá jakoukoliv pomoc → je popravena
 - **2. Díl** → Faust se ocitá na císařském dvoře v Mezopotámii (svět Mefistofela) → okusí požitky světské slávy a moci → stane se císařovým oblíbencem – vynalezl papírové peníze a tím zachránil říši před krachem → sbližuje se s Helenou → na konci si Faust uvědomuje předchozí hříchy → nachází smysl života v činech prospěšným ostatním → je vysvobozen Anděly – nepropadl peklu (v nebi se setkává s Markétkou)
 - Dr. Faust → vědec; myslí si, že rozumem jde pojmout vše (i city)
 - jiná zpracování Faustovského tématu: Pražské pověsti, Toman Mann – Dr. Faust

FRIEDRICH SCHILLER

- byl donucen vystudovat vojenskou akademii → plukovní lékař (tuto profesi nenáviděl)
- německý dramatik a básník
- později studoval na univerzitě
- napsal slova k: *Óda na radost* (hymna Evropské Unie)
- **Loupežníci** (zhudebnil Giuseppe Verdi)
 - hlavní hrdina (Karl Moor) → typický představitel hnutí *Sturm und Drang* → odpor proti tyranii a bezpráví → ohlas u měšťanstva → Schiller vězněn, následně mu byla zakázána literární tvorba
 - Karl Moor → šlechtic, který byl svým bratrem připraven o majetek i o manželku → stal se loupežníkem (tím chtěl odčinit všechny křivdy) → nakonec ale zjistil, že bezpráví nelze nahradit bezprávím → je rozčarován → jde k lidem (byla na něj vysána odměna) a nechá se vydat – tím se lidem odvděčil
- **Úklady a láska** (zhudebnil Giuseppe Verdi)
 - měšťanská tragédie
 - hl. téma → nešťastná a nerovná láska → Ferdinand (šlechtic) X Luisa → rodiče nesouhlasí → donucují Luisu napsat milostný dopis, který se později dostane k Ferdinandovi → otráví Luisu (než zemře, řekne mu pravdu) → nakonec otráví i sebe
- **Valdštejn**
- **Marie Stuartovna**
- **Panna Orleánská**

Anglický preromantismus

LAURENCE STERNE

- originální spisovatel → předchůdce moderního psychologického románu
- skvělý humorista
- **Život a názory blahorodého pána Tristrama Shandyho**

KLASICISMUS	ROMANTISMUS
středomořský jas	severské šero, stín, tajemnost
neměnná pravidla umění	změna, pohyb, subjektivita, tvořivost
uměřenost	nadsázka
harmonie	kontrast
řád	svoboda
pevný tvar	náznak, neurčitost
racionalismus	cit, vášně, imaginace, vůle
idealizace	opravdovost
obecné pojetí lidství	idea národa

Romantismus

(vznik ze slova román)

- **znaky**
 - estetizace skutečnosti, světobol, individualismus, dramatičnost, návrat k lidové slovesnosti, zdůraznění fantazie, originalita
- **autoři**
 - Německo: Novalis, Jacob a Wilhelm Grimmové, E. T. A. Hoffmann, Heinrich Heine
 - Anglie: Walter Scott, George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley, Emily Brontëová
 - Francie: Victor Hugo, Alfred de Musset, François René de Chateaubriand
 - Itálie: Alessandro Manzoni
 - Rusko: Alexandr Sergejevič Puškin, Michail Jurjevič Lermontov
 - Polsko: Adam Mickiewicz
- **slovesné druhy**
 - obliba poezie, zvl. lyrickoepické básně (balady), veršované povídky, romány, dramatické básně
 - v próze zvl. historická povídka a román
- 1. pol. 19. stol.
- vznik v období mezi dvěma revolucemi (1789 ve Francii a 1848 v Evropě)
- romantický hrdina je většinou dvojznačný, rozporný – touží po novém řádu, ale představuje anarchii, vyzdvihuje samostatnost, a zároveň trpí oslabenou vůlí apod.
- témata: konflikty mezi jedincem a společností → východisko → hrdina uniká do přírody, minulosti
exotika, mystika, světová fantazie
příklon k národu, lidu

Německo

- vymezují se národním jazykem – němčinou
- zájem o dějiny, vlastenectví, lidovou slovesnost
- dominující žánry: písně, pohádky, balady
- univerzitní města → kulturní centra: Jena, Heiderberg, Berlín

NOVALIS

- vlastní jméno: Friedrich Leopold von Hardenberg
- 1772 – 1801
- nejvýraznější umělecká osobnost německé literatury
- filosof
- psal poezii – nábožensky zabarvená, mystická

- **Hymny noci**
 - texty psané rytmizovanou prózou či ve verších
 - založeny na kontrastu dne (světlo, bdění, život) a noci (temnota, spánek, sen, smrt)
 - poezie „modrého květu“
 - nejznámější báseň
- **Jindřich z Ofterdingen**
 - ústřední postavou je bájný minnesänger z 13. stol.
 - *Jindřich ve snu spatří modrý květ. Tento květ představuje příslib naplnění všech tužeb, nalezení smyslu života a pravé poezie. Okouzlí ho natolik, že se ho vydává hledat.*
 - dílo zůstalo nedokončeno
 - modrý květ se postupně stal nejznámějším romantickým symbolem

JACOB A WILHELM GRIMMOVÉ

- Jacob se věnoval především filologii (je zakladatelem vědecké germanistiky) a mytologii
- Wilhelm se zabýval dějinami německé literatury a lidovou poezií
- filosofové, spisovatelé
- k pohádkám se dostali přes filosofii
- hledali „ducha lidu“ → tvrdili, že v pohádkách nalezneme „božského ducha“
- srovnávání s Ch. Perraultem - *Pohádky matky Husy* → francouzské pohádky odehrávající se na zámcích
- **POHÁDKY**
 - děj se odehrává v chatrčích, lesích (ne na zámku)
 - hrdinové jsou obyčejní lidé, odměnou je štěstí
 - kruté zlo → krutě trestáno
 - všichni jsou bratří (včetně zvířat)
- **Pohádky pro děti a celou rodinu**
 - dva díly (první vydání 1812 a 1815, konečná podoba 1850)
 - nejznámější pohádky: Jeníček a Mařenka, Popelka, Červená Karkulka, Šípková Růženka
 - zaujaly velké množství čtenářů
 - jsou mezníkem ve vývoji folkloristiky
- **Mytologické pohádky**

HEINRICH HEINE

- 1797 – 1856
- druhý největší německý básník (po Goethovi)
- od roku 1830 žil v emigraci v Paříži
- sympatizoval s revoluční mládeží (Mladé Německo) → myšlenky: svoboda vyjadřování politických myšlenek, rovnost žen
- jeho tvorba (poezie, próza, publicistika, dramatické texty) je plná ironie a kontrastů
- **Kniha písní**
 - nejznámější básnická sbírka
 - 5 – ti dílná
 - jednoduché básně → připomínají lidovou poezii
 - ironie, sebeironie
 - sarkastické
 - milostná a přírodní tematika
 - ústřední téma: neopětovaná láska → originální řešení – autor se vysmívá sám sobě → nic se ho nemůže dotknout a okolí se mu už nebude vysmívat
- **Píseň o Lorelei**
 - nejznámější báseň
 - víla svádí okolní plavce → zahynou

Anglie

- Jezerní básníci (Jezerní škola)
 - William Wordsworth (1770 – 1850)
 - Samuel Taylor Coleridge (1772 – 1834)
 - Robert Southey (1774 – 1843)
 - znak: usídlení v Severní Anglii (jezera); důležitost – příroda, opěvování přírody, krásy
 - za první romantické dílo se pokládají **Lyrické Balady** (básnická sbírka – Wordsworth a Coleridge)

GEORGE GORDON BYRON

- 1788 – 1824
- vliv na Puškina, Máchu ..., vlivný člověk, znám hlavně svým životě
- šlechtic → dobrá finanční situace
- vystupoval proti politickému útlaku
- bojoval za práva ostatních národů (nejen slovně)
- byronismus → spor hrdiny se světem, osamocený boj za svobodu proti tyranům, světobol
- **Childe Haroldova pouť**
 - biografie, epos
 - začíná vznikat v roce 1809
 - rozsáhlý básnický cestopis, sestávající z líčení krajiny, památek, úvahových pasáží a osobní lyriky
 - pouť → nádherná krajina, architektura, klid X hrůza mezi lidmi ve společnosti → (kontrast)
- *básnické sbírky*
 - lyrickoepické
 - často v tajuplném prostředí
 - hlavní hrdina X tyranii, konvencím
- *romantické básnické povídky*
 - **Džaur**
 - **Korzár**
 - **Lara**
- *dramata*
 - **Manfred**
 - **Kain**
 - **Don Juan**

PERCY BYSSHE SHELLEY

- 1792 – 1822
- přítel Byrona (manžel Mary Shelley – Frankenstein)
- vyloučen z univerzity za propagaci ateismu
- utopil se v moři
- titanismus → hrdý vzdor proti osudu a moci
- **Odpoutaný Prometheus**
 - lyrická dramatická báseň
 - obměna staré antické báje o hrdinovi, který se vzepřel bohům a přinesl lidem oheň → titanismus
 - Prométheus → symbol statečnosti

WALTER SCOTT

- 1771 – 1832
- básník, sběratel lidových skotských balad, prozaik
- zakladatel románu
- začínal s básněmi, ale později začal psát prózu → velké uplatnění
- velice napínavé, hlavní hrdina – kladný a záporný, vedlejší postavy živé, věrohodné

- **Panna Jezerní (1810)**
 - vrcholné dílo
 - rozsáhlá epická báseň s náměty ze skotské minulosti
- **Waverley (1814)**
 - historický román
- **Srdce Edinburgu (1818)**
 - nejhodnotnější román
 - zachycuje protikladné životní postroje a osudy dvou sester →
→ pokorné, zbožné, čestné Jeannie a vášnivé, nespoutané Effie
- **Rob Roy**
- **Ivanhoe (1819)**
 - děj z anglické historie z konce 12. stol.
 - Ivanhoe – šlechtic
 - milostná tematika, napětí, prostředí rytířských soubojů

EMILY BRONTËOVÁ

- 1818 – 1848
- období viktoriánské Anglie
- **Na větrné hůrce (1847)**
 - tento román představuje jakousi prozaickou baladu
 - děj je velmi spleť a dramatický

Rusko

ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN

- 1799 – 1837
- básník, prozaik, dramatik
- věnoval se kritice, publicistice, historii
- vrcholná osobnost ruské literatury
- přátelství vnímá jako neskutečné, u něj nenaplněné kolem mnoho známých (přetvářejí se)
- politika – nesvoboda → trpěl
- láska a vztahy → nešťastná láska s Kernovou
- žil v období, kdy se v Rusku ve vyšší společnosti mluvilo Francouzsky → dbá na ruský jazyk
- **Ruslan a Ludmila (1820)**
 - první větší dílo → epos
- **Vězeň**
 - 3 sloky po 4 verších, sdružený rým
 - romantické prvky: přírodní jevy → nádherný orel – ptáci → můžeme doletět, kam chceme
→ svoboda a volnost
- **Evžen Oněgin**
 - román ve verších
 - jedno z největších děl světové literatury 19. století
 - *Evžen Oněgin je mladý šlechtic. Má dobré vzdělání, zbožňuje plesy, večírky, hraní karet a ženy. Je ale znuděn svým životem. Po zesnulém strýci získává statek na venkově. Na vesnici potkává básníka Lenského, který jej přivádí do rodiny Larinových. Do Oněgina se zamiluje Tatána Larinová a píše mu milostný dopis. On ji ale odmítne. Flirtuje s její sestrou Olgou, snoubenkou Lenského, který pak vyzve Oněgina na souboj. Oněgin sice lituje svého jednání, ale výzvu z hrdosti přijme. Lenský umírá. Oněgin se snaží zapomenout a odcestuje do ciziny. Po dlouhém čase se vrací a setkává se s Tatánou. Vyznává jí lásku, ta ji ale odmítne a zůstává věrná svému muži.*
- **Piková dáma (1833)**
 - novela
 - faustovský příběh člověka, kterého přílišná touha po penězích a úspěchu

- **Boris Godunov (1825)**
 - historické drama → tragédie
 - příběh o caru – samozvanci Lžidimitrijovi
- **Poltava (1828)**
 - historické drama
- **Kapitánská dcerka (1836)**
 - významné prozaické dílo → novela
- **Kavkazský zajatec (1821)**
 - lyrickoepická skladba

MICHAIL JURJEVIČ LERMONTOV

- 1814 – 1841
- básník, prozaik, dramatik
- věnoval se lyrice, epice i dramatu
- **Démon**
 - nejznámější dílo → básnická poema
 - vzniká v letech 1829 – 1841
 - povídka s filosofickou úvahou o dobru a zlu
 - *Démon zavržen bohem pro svou vzpouru, odsouzen k věčné samotě, ale zatouží po štěstí → lásce k pozemské Tamaře (chce rozbít prokletí, ale prohrává). Zlo je výsledkem nedostatečnosti dobra.*
- **Hrdina naší doby**
 - psychologický román
 - postava „zbytečného člověka“
 - mladý aristokrat Pečorin, vydědělec z vlastní vůle, hledá smysl života

Polsko

ADAM MICKIEWICZ

- 1798 – 1855
- nejvýraznější polský básník 19. stol. a jedna z největších postav světové romantiky
- **Balady a romance (1822)**
 - básnická sbírka
 - epické básně sbírky, inspirované žánrem lidové písně, měly vliv na „ohlasovou“ tvorbu F. L. Čelakovského, K. H. Máchy a hlavně K. J. Erbena
- **Dziady**
- **Grażyna (1822)**
 - básnická povídka pojednávající o fiktivní litevské kněžně, která tajně převlečená za svého manžela zvítězila v bitvě s křižáckým vojskem
- **Konrád Wallenrod (1828)**
 - básnická povídka
 - téma národně osvobozenického boje
 - *Litevec v postavení velmistra řádu německých rytířů se obětuje, aby pomstil svůj národ*
 - Konrád Wallenrod byl ve své době přijat s rozporuplnými pocity → kritiky pohoršoval především etickou problematikou zrady → tímto motivem zrady ve prospěch národa vytvořil celou jednu linii romantismu → wallenrodismus
- **Pan Tadeáš (1834)**
 - epos
 - poslední velké dílo; dílo s realistickými rysy
 - o nepřátelství dvou zemanských rodů

Mezi romantismem a realismem

Francie

VIKTOR HUGO

- 1802 – 1885
- básník, prozaik, dramatik
- **Legenda věků**
 - epická sbírka
 - 3 dílný básnický cyklus
 - měla „vyjádřit lidstvo v jakémisi cyklickém díle“ a dokumentovat jeho pokrok
 - motivy nešťastné lásky
- **Ruy Blas**
 - drama
 - *ústřední postavou je sluha, do něhož se zamiluje královna a učiní ho ministrem*
- **Hernani**
- **Dělníci moře**
- **Devadesát tři**
- **Kontemplace**
 - poezie
 - básnická sbírka = úvahy
- **Chrám matky boží v Paříži (1831)**
 - román
 - děj se odehrává v 15. stol. v Paříži
 - dílo bohaté na citově vypjaté scény
- **Ubožáci**
 - pěti dílný román
 - děj se odehrává ve Francii v roce 1815 – 1833 a je velmi spletitý, bohatý na vedlejší dějové linie i úvahové pasáže
 - hlavní postava Jean Valjean

ALFRED DE MUSSET

- 1810 – 1857
- komorní díla, autobiograficky zaměřená
- téma: láska
- George Sandová – měla vztah s de Mussetem, byla inspirací pro jeho dílo
- **Zpověď dítěte svého věku**
 - autobiografický román
 - hlavní hrdina Octavius → sděluje pocity celé tehdejší společnosti

ALEXANDR DUMAS ST.

- 1802 – 1870
- román- fejeton → nový typ – román na pokračování v novinách → úspěch
- **Tři Mušketýři**
- **Hrabě Monte Cristo**

STENDHAL

- vlastním jménem *Henry Beyle*
- 1783 – 1842
- **Červený a černý**

Národní obrození

- 80. léta 18. století → rok 1848 (osvícenství – romantismus)
- kulturní a politické hnutí po celé Evropě
- proces, při němž došlo k zastavení jazykového úpadku češtiny a vytvoření spisovného jazyka
- menší národy se snaží o samostatnost → rozpadají se Feudální vztahy a utvářejí se Národní Státy → jazykové osamostatnění
- kulturní rozvoj
 - noviny, časopisy
 - vzdělávací instituce, osvětové spolky
- slovanská vzájemnost → obracení se ke slovanským národům, uvědomění souvislostí
- sběratelství lidové slovesnosti → naše literatura (naše kořeny)
 - Karel Jaromír Erben, Božena Němcová
- **PERIODIZACE (1770 – 1850)**
 - **1. generace (fáze)**
 - 1770 – 1805
 - vědecká, obranná
 - obrana a záchrana jazyka (vznik básnických škol)
 - J. Dobrovský
 - **2. generace (fáze)**
 - 1805 – 1830
 - vznik literárních památek (básnické školy)
 - počátek literatury (poezie)
 - J. Kollár, F. L. Čelakovský, J. Jungmann
 - **3. generace (fáze)**
 - 30. a 40. léta 19. století
 - „vrcholné období“
 - B. Němcová, K. J. Erben, J. K. Tyl
- Reformy (Josef II., Marie Terezie): náboženská svoboda, povinná školní docházka, zrušení nevolnictví, možnost stěhování → přístup ke vzdělání

1. fáze národního obrození

- „vědecká fáze“
 - objevují se osobnosti, které se rozhodli, že se pokusí o záchranu jazyka
 - cíl: čelit a zabránit germanizaci, obnovit a zachránit ČJ
 - Josef Dobrovský a jeho žáci se snažili navázat na Veleslavínskou češtinu (z Renesance)
 - zájem i o dějiny
 - **Josef Dobrovský (1753 – 1829)**
 - kněz → později se stal jazykovědcem
 - kritičnost, analytičnost
 - základy moderní vědy
 - považován za největšího skeptika (myslel si, že se záchrana nepodaří) → psal německy
 - **Podrobná mluvnice češtiny**
 - **Německo – Český slovník**
 - **Dějiny české řeči a literatury**
 - **Základy jazyka staroslověštiny (stsl)**
 - Gelasius Dobner (1719 – 1790)
 - František Martin Pelcl (1734 – 1801)
- } historici → sepisovali historii

BÁSNICKÉ DRUŽINY

VÁCLAV THÁM

- (1765 – 1816)
- herec, režisér, autor divadelních referátů pro noviny, básník
- v letech 1785 – 1799 obohatil český divadelní repertoár o 150 – 200 děl → většinou překlady a úpravy cizích her
- **Básně řeči vázané**
 - sborník, almanach
 - obsah: básně Thámovy a jeho přátel
 - doplněn o básně humanistických a barokních autorů
- **Zpěv pijáka**
 - pijácké verše
 - zmíněno jméno Ovidius Publius Naso → obrací se k němu
 - snaha o anakreontskou poezii (rozverně pijácké či milostné verše)

ANTONÍN JAROSLAV PUCHMAJER

- (1769 – 1820)
- „1. novočeská básnická škola“
- snaha o psaní nových žánrů → bajky, ódy, balady
- objeven sylabotónický verš
 - sylaba = slabika
 - slabičně přízvukný verš
 - založen na pravidelném střídání slabik a přízvuků
 - typický pro ČJ, přízvuk na začátku
- Almanachy → sebrání básní a zpěvů

POČÁTKY DIVADLA

- ze začátku žádná divadla, žádné hry
- cílem:
 - vytvořit pravidelná česká představení
 - vychovat herce (ochotnické divadlo)
 - napsat a vytvořit české divadelní hry
- divadelní scény:
 - **divadlo v Kotcích** → německy
 - **Stavovské divadlo** → německy, výjimečně česky
 - **Bouda (1. divadlo)**
 - české divadlo na Václavském náměstí
 - veselohry, vlastenecké hry
 - autoři her
 - Václav Thám → Vlasta a Šárka, Břetislav a Jitka
 - Prokop Šedivý → Masné krámy – frašky
 - **Václav Kliment Klicpera**
 - pozvedl české divadelnictví
 - kvalitní, optimistické hry
 - metoda kuklení → převléknutí za někoho jiného (Táta v sukni, Popelka)
 - **Divotvorný klobouk** (tragédie: Libušin soud; kom.: Veselohra na mostě)
 - **Hadrián z Římsů**
 - **Rohovín Čtverrohý**

PUBLICISTIKA

- **Václav Matěj Kramerius**
 - 1789 začal vydávat 1. noviny (Krameriovy C.K. pražské noviny)
 - založil vydavatelství → Česká expedice – knihy v češtině

2. fáze národního obrození

- Napoleonské války
- snaha dohnat Evropu ve vyspělosti kultury
- více se objevuje slovanská myšlenka
- všestranní obrozenci
- **Josef Jungmann**
 - jazykovědec, překladatel, básník, učitel, literární historik
 - na rozdíl od Dobrovského – optimista
 - prosazoval zásadu → národ žije, pokud žije jazyk; Čech je ten, kdo píše a mluví česky
 - **Slovník Česko – německý**
 - pětidílný
 - měl ukázat dokonalost češtiny
 - názvosloví, terminologie
 - neologismy, přijímání z cizích jazyků
 - **Slovesnost – Slovník literární teorie**
 - středoškolská učebnice + čítanka
 - **Historie literatury české**
 - dějiny literárních památek
 - **Oldřich a Božena**
 - romance (nejvýznamnější)
 - **O jazyku českém**
 - poukazuje na neznalost češtiny → Český národ není český, ale německý a francouzský, Češi mluví nesprávně česky
 - je optimistický → dává naději

A. Jirásek: F. L. Věk (čítanka str. 346)

- purismus → doslovný překlad z němčiny

J. Jungmann: Z překladů ... (čítanka str. 351)

- využívá zde personifikaci
- překládal: John Milton – Ztracený ráj, J. W. Goethe, F. Schiller
- napsal Česko – německý, vytvořil nová slova, vyzdvihoval českou minulost
- jeho názor je optimistický, myslí si, že Český jazyk je zanedbáván, používá ho málo lidí

PAVEL JOSEF ŠAFAŘÍK

- (1795 – 1861)
- původně Slovák
- zakladatel slovanské archeologie
- historik, slavistik, propagátor všeslovanské vzájemnosti (nejlepším řešením → vytvořit jednu říši)
- **Dějiny Slovanského jazyka a literatury ve všech nářečích**
 - literární komparatistika – srovnávání a studium různých nářečích
- **Slovanské starožitnosti**
 - soupis historie od 10. stol.
 - Slované jsou také už dlouho usídleni v Evropě, mají dlouhé kořeny (jsou stejně důležitým národem třeba jako Řekové, Římané,...)

FRANTIŠEK PALACKÝ

- politik a historik
- propagoval myšlenku *austroslavismu* → žít v monarchii jako samostatný stát
- **Dějiny národa Českého v Čechách i na Moravě**
 - základní, vědecké, přesné, objektivní historické dílo
 - od nepaměti do roku 1526
 - prolínání typického sporu mezi Čechy a Němci
 - vyzdvihoval husitskou dobu

- kvalitní epická literatura

Rukopisy – RKZ

- nejvýznamnější kulturní fenomén své doby
- v roce 1817 ohlásil nález RK Václav Hanka – zlomek díla z 13. století
- 1818 → nalezen RZ – rukopis z 10. století
- na svou dobu velice vyspělá díla
- RK je složen z epických básní o české minulosti, milostné básně, další básně
- RZ – Libušin soud – zveršovaná pověst
- tzv. rukopisy vzbudily obrovskou senzací → posilování národního sebevědomí
- vlivem rukopisů se rozvíjí umělecká díla – výtvarná, hudební,...
- Dobrovský jako jediný hned tvrdil, že RZ je padělek
- znovu se k rukopisům společnost vrací v 70. letech 19. století
- T. G. Masaryk se skupinou vědců potvrdili nepravost
- pravděpodobní autoři: RK – Václav Hanka, RZ – Josef Linda
- význam napsání rukopisů: psychologický – přitáhnout pozornost češtiny, semknutí národa

JAN KOLLÁR

- původem ze Slovenska
- evangelický kazatel v Budapešti
- ve Vídni působil na Univerzitě
- ve Vídni studoval a působil → Wilhemina Schmidtová (jeho láska)
- **Slávy dcera**
 - hlavní postavou je Wilhemina Schmidtová
 - elegie = soubor básní, sonetů – znělek
 - smutný obsah, žal = žalozpěv
 - vzpomíná na slavnou minulost Slovanů (Čechů) a v jakém stavu jsou teď – nespokojenost s dnešním postavením
 - 5 zpěvů → každý obsahuje 50 znělek (1. vydání) → neustále rozšiřováno – poslední vydání obsahuje 654 znělek
 - fiktivní putování básníka po významných historických místech → místa řek
 - zpěvy pojmenovány podle názvů řek
 - dostane se i do Slovanského nebe a pekla
 - 2 průvodci → Mína (dcera Slávy – bohyně Slovanů), Mílek (obdoba římského Amora)
 - inspirace: Alighieri, Komenský
 - myšlenka panslavismu – vidina všeslovanské říše
 - předzpěv – **časomíra** – rytmus založený na pravidelném střídání dlouhých a krátkých slabik
 - stále je ve světě klasicismus → časomírou se snaží o exkluzivitu

3. fáze národního obrození

30. – 50. léta 19. stol. (1830 – 1848)

vzniká 1. politický obrozenecký program → hlavní myšlenka AUSTROSLAVISMUS

politické angažování

Radikálové → Sabina, Frič

Liberálové → K. Havlíček, F. Palacký

3 směry (proudy)

ROMANTISMUS

Karel Hynek Mácha

Karel Jaromír Erben

Josef Kajetán Tyl

Božena Němcová

BIEDERMEIER (bodrý, počestný)

životní styl měšťanských vrstev ve Střední Evropě

projevuje se v oblékání, v malování domů, částečně v malířství → proniklo do literatury

témata → rodinná idyla, klid, zdůraznění rodinných zájmů

cílem je potěšit a vychovat čtenáře

hlavní představitelka – **M. D. Rettigová** – autorka sentimentálních povídek, příruček pro hospodyně

REALISMUS

počátky

Karel Havlíček Borovský

B. Němcová

JOSEF KAJETÁN TYL

- (1808 – 1856)
- dramatik, prozaik, básník, publicista (redaktor novin – Květy, Sedlské noviny)
- je jedním z nejtypičtějších představitelů biedermeierovské prózy
- účastník revolučního roku 1848
- nejslavnější v divadelnictví
- měl kočovnou společnost → DIVADLO
- měl existenční problémy
- osiřel → ujal se ho Václav Kliment Klicpera
- **TVORBA:**
 - z počátku - vlastenecké povídky → řešily ideologické problémy
 - historické povídky → ukazovaly vzor správného češství v dobách minulých
 - v dílech často sentimentalita
 - pokus o román **Poslední Čech**
 - sentimentální, idealizoval
 - hlavní postavou je šlechtic
 - cílem je povzbudit vlastenectví
 - kritizován pouze od K. H. Borovského
 - divadelní hry → adaptoval, napsal
- HRY ZE SOUČASNOSTI
 - frašky (oblíbené)
 - snahou je převychovávat
 - **Fidlovačka (1834)**
 - „Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka“
 - lásce mlynářského chasníčka Jeníka a dívky Lidunky brání nepřítelství Jeníkova otce, ševce Kroutila, a Lidunčiny tety, měšťanky Mastílkové. Švec Kroutil jej uvědomělý Čech, zatímco Mastílková touží po společnosti pražských vyšších vrstev, které se českému národu odrodily. Na Fidlovačce, ševcovské slavnosti, se spor urovná, když Mastílková pozná svůj omyl.
 - ve hře poprvé zazněla píseň *Kde domov můj?* (hudba – F. Škroup) → po roce 1918 se stala českou hymnou
 - **Tvrdohlavá žena (1849)** - dramatická báchorka)
 - **Paličova dcera (1847)**
- HISTORICKÉ HRY
 - snaha nacházet historické analogie
 - přetvořil postavy → hlásali radikální názory
 - **Kutnohorští havíři (1848)**
 - **Jan Hus (1848)**

- **Žižka z Trocnova**
- největší úspěch: **Dramatické báchorky** (s pohádkovými motivy)
- **Strakonický dudák** (1847)
 - *Strakonický dudák aneb Hody divých žen*
 - dramatická báchorka
 - hlavní postavy:
 - **Švanda** → hlavní hrdina s kladnými i zápornými vlastnostmi; příliš důvěřivý, propadá touze po penězích, zapomíná na Dorotku, dobrosrdečný, podnikavý, obětavý
 - **Dorotka** → prostá venkovská dívka, věrná, moudrá, statečná
 - **Kalafuna** → prostý český člověk muzikant, obětavý; celkově kladný typ
 - **Pantaleon Vocilka** → zcela záporný; vychytralý, zbabělý, příživník
 - **Rosava** → matka Švandy, představuje matku Země
 - **princezna Zulika**
 - (většina povah vzniká v této době)
 - *Švanda se vydá do světa, aby si zasloužil ruku Dorotky (pro otce Dorotky je příliš chudý). Chce si vydělat hrou na dudy, a to i přes domluvy přítele Kalafuny. Jeho matka mu chce pomoci, a proto očaruje jeho dudy. Švanda je velmi úspěšný a dokonce ho pozvou do královského paláce, aby uzdravil smutnou princeznu Zuliku ... Vocilka se chce obohatit... Dorotka se ho s Kalafunou vydává hledat, nakonec mu pomáhají...*
 - znaky – Biedermeier → rodina, pohoda, klid, rodinná idyla, vlastenecké symboly

KAREL HYNEK MÁCHA

- (1810 – 1836)
- básník, prozaik; nejvýznamnější představitel českého romantismu; zakladatel novodobé české poezie
- matka pocházela z hudební rodiny; otec – mlynářský pomocník, později založil krupařský krámk
- v letech 1824 – 1830 studoval na městském gymnáziu (německém)
- (vynikal v matematice, kreslil, hrál na kytaru, mluvil perfektně německy)
- velmi rád četl a cestoval (do Krkonoš; do oblasti Doks, Bezdězu; došel pěšky až do Itálie – Benátek)
- dále studoval filozofii (v Praze)
- roku 1836 vystudoval práva – nastoupil jako advokátní praktikant u soudu v Litoměřicích
- působil jako herec v Kajetánském divadle → zde poznal svoji pozdější snoubenku Lori Šomkovou
- měl syna, a proto chystal svatbu
- zemřel v den plánované svatby (možných důvodů je několik: zápal plic, tyfus, úplavice)
- ve své tvorbě se nechal především inspirovat těmito autory: Shakespeare, Goethe, Byron, Herder
- v dílech se vyskytuje hlavně motiv přírody
- z počátku psal německy, později už jen česky
- jeho hlavním kritikem byl J. K. Tyl → obviňoval ho z kopírování Byronovy poezie
- **Cikáni** (1835) → otcovražda
- **Obrazy ze života mého** (1834) → povídkový soubor
- **Kat** → dokončil pouze 1. díl – Křivoklad (1834); nedokončil – Valdek, Vyšehrad, Karlštejn

BOŽENA NĚMCOVÁ

- (1820 – 1862)
- sběratelka pohádek
- inspirovala se v lidové slovesnosti
- nucena pořád se stěhovat → provdala se za Josefa Němce (velký vlastenec → nepohodlný)
- mimořádně krásná a inteligentní
- středem pozornosti → to se nelíbilo jejímu muži → vztah skončil rozchodem
- v době jejího rozvodu jí zemřel nejstarší syn Hynek → nejtěžší období → v této době napsala *Babičku*
- její vize: hledání dobrého člověka

- **Divá Bára (1856)**
- **V zámku a v podzámčí (1856)**
- **Babička (1855)**
 - próza, autobiografické dílo
 - odehrává se v rodišti B. N. → Ratibořice – Staré bělidlo (Česká Skalice) - Východní Čechy
 - hlavní postavy:
 - Babička → prostá, moudrá, pracovitá, obětavá, starostlivá; ideální žena
 - Barunka → zvědavá, citlivá, bystrá
 - postavy i z vyšší společnosti – vévodkyně
 - *příběh* → literatura str. 143,144

KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ

- (1821 – 1856)
- zakladatel české žurnalistiky; redaktor pražských novin
- založil Národní noviny (později zakázány)
- politik
- později jeho články zakázány → nekompatibilní s vládou → vyhnán do Brynxenu
- **Epištoly Kutnohorské**
- **Tyrolské Elegie**
- **Král Lávr**
- **Křest svatého Vladimíra**

KAREL JAROMÍR ERBEN

- (1811 – 1870)
- inspirace: Jan Neruda, Jiří Wolker, Jaroslav Vrchlický
- sbíral lidovou slovesnost
- **Prostonárodní české písně a říkadla**
- **Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních**
- **Kytice**
 - vychází v roce 1853
 - 13 básní
 - psána 20 let
 - nejdříve vyšla časopisecky
 - náměty z lidové slovesnosti
 - příběhy umístěny v časově a místně neurčeném prostoru → obecnost
 - téma **viny a trestu**; možnost odpuštění (při pokání); člověk je proti osudu bezmocný
 - autor si zde všímá nadčasových problémů, zejména vztahů mezi matkou a dítětem
 - Zlatý Kolovrat
 - obyčejná dívka, která podstupuje obět a splňuje zkoušku → odměnou je pozice ve vyšší společnosti
 - mravní výchova → zabíjet se nevyplácí
 - absolutní potrestání zla → zabití zlé matky a dcery
 - hororové prvky → podrobný popis zabití
 - magično a mystično → kouzelný dědeček, živá voda
 - středověká symbolika → rytíř + chudá dívka, živá voda, potrestání zla
 - zvukosled
 - rytmický spád verše → daktyl + trochej (zbytek)
 - rým a jeho funkce → AABBC – sdružený (napětí)

Realismus

– autoři

- Anglie: Charles Dickens
- Francie: Honoré de Balzac, Gustave Flaubert, Guy de Maupassant, Émile Zola
- Severská literatura: Henrik Ibsen
- Rusko: Nikolaj Vasiljevič Gogol, Ivan Sergejevič Turgeněv, Lev Nikolajevič Tolstoj, Fjodor Michajlovič Dostojevskij, Anton Pavlovič Čechov
- Polsko: Henryk Sienkiewicz
- USA: Mark Twain

– znaky

- **pravdivý** obraz skutečnosti (bez idealizace)
- **typizace** (na jednotlivém je zobrazeno obecné), literární hrdina se proměňuje – **vyvíjí**
- **objektivní** přístup ke skutečnosti (autor není účasten, stojí jakoby nad příběhem, svůj názor uplatňuje výběrem faktů, tématu, postav)
- **kritika** nedostatků ve společnosti (odtud název *kritický realismus*)
- román je **analýzou** skutečnosti
- **nové výrazové prostředky**; hovorová řeč, nářečí, archaismy, ...

– (z lat. *realis* – věcný, skutečný; *realita* – skutečnost)

– vznik v polovině 19. stol. ve Francii

– scientismus → metody a výsledky exaktních věd použité i pro oblast literatury; metoda spisovatelů

– požadavek

- odvrácení od romantického ideálu
- zobrazování člověka bez jakýkoliv příkras
- obracet se k nižším vrstvám společnosti
- každodenní život
- zobrazovat skutečnost

– *KRITICKÝ REALISMUS*

- snaží se o věrný, pravdivý odraz skutečnosti; přesáhl až do 20. stol. (až dodnes)
- uplatňuje se především v próze – románu

– témata

- konflikt lidského rozumu a vášní
- sociální křivda, nerovnost, vykořisťování
- kritika hodnocení člověka podle movitosti
- národnostní útisk

– *LITERÁRNÍ METODA*

- **typizace**: autor si vybere hrdinu – typický (důležitý) charakter, prostředí; představuje celou skupinu – charakterizuje
- **spjatost s prostředím**: prostředí je výrazným ovlivňujícím prvkem; popisné části (např.: pokoj)
- **charaktery se vyvíjí**: postavy jsou popisovány ve vývoji
- **výstavba románu**: expozice → krize (zápletky) → peripetie (rozuzlení); autor překvapuje zvraty

– *LITERÁRNÍ ŽÁNRY*

- klasický román
- románový cyklus
- historická freska
- románová epos

– **NATURALISMUS**

- *natura* – příroda
- polovina 19. stol.
- Evropou se šířil směr **POZITIVISMUS**
 - kritérium pravdy; vědecká fakta
 - co největší objektivita
 - vyhraněný kritický realismus
- snažil se v próze hledat přírodní zákonitosti, které náš život ovlivňují
- spisovatel v roli věrného pozorovatele
- člověk byl vnímán jako determinovaná bytost, jehož osud je určen dědičností a prostředím (mysleli si, že člověk nemůže nic změnit – ani vůlí) → hodně PESIMISTICKÉ

Francie

HONORÉ DE BALZAC

- 1799 – 1850
- zakladatel a představitel realismu, prozaik, dramatik
- začínal jako autor bezcenných románů
- spekulace na burze → KRACH! → dluhy
- později se mu začalo dařit s realistickými romány → náročný život, úmorná práce
 - **Lidská komedie**
 - románový cyklus
 - 97 románů a povídek, 2500 postav
 - obraz francouzské společnosti od doby francouzské revoluce
 - důkladný popis různých prostředí i postav všech společenských vrstev
 - přesvědčení → člověka formuje jeho okolí
 - tělesné znaky prozrazují duševní vlastnosti
 - romány: Otec Goriot, Ztracené Iluze, Lesk a bída kurtizán, Evženie Grandetová

GUSTAVE FLAUBERT

- 1821 – 1880
- cestoval po Evropě a Blízkém Východě
- mistr zobrazování lidských vášní a citových vztahů
 - **Paní Bovaryová**
 - **psychologický** realistický román
 - hlavní hrdinka Ema, dcera bohatého sedláka, trpí v zajetí nudného měšťanského prostředí, touží po přepychu, romantice, hledá smysl života, utíká před banalitou k nové lásce, ale deziluze ji zabíjí; Emin manžel – venkovský lékař Karel Bovary – je sice dobrák, ale omezený člověk; lékárník Homains – upovídaný, plný frází o pokroku, měšťák, patolízal
 - **Citový výchova**
 - román
 - příběh rozčarování z prázdného života měšťácké společnosti; autobiografické rysy

GUY DE MAUPASSANT

- 1850 – 1893
- narodil se v rodině bohatého statkáře
- v roce 1817 šel do armády
- po vojenské službě pracoval na ministerstvu školství
- autor povídek, novel, románů, cestopisů, divadelních her, básní, literárních studií, článků novin
- pesimista
- převažuje popis a vyprávění
 - **Kulička**
 - povídka
 - z prusko – francouzské války, o nevěstce, kterou zbabělí spolucestující pohrdají, ač všechny zachránila

- **Miláček**
 - román
 - o pařížském novináři, který k rychlému vzestupu bezohledně využívá žen
- **Příběh jednoho života**
 - první román

ÉMILE ZOLA

- 1840 – 1902
- představitel naturalismu
- vývoj tvorby od studia člověka a jeho pasivity přes kritiku společnosti až k obrazu lidské aktivity
- romanopisec, literární kritik
- nikdy nepronikl do vlivných novin → začal psát
 - **Paní Bovaryová**
 - první naturalistický román
 - **Tereza Raquinová**
 - jeho první naturalistické dílo
 - **Rougon – Macquartové**
 - románový cyklus (20- ti dílný)
 - romány: *Zabiják, Nana, Břicho Paříže, Germinal, Země, Lidská bestie, Peníze*, aj.
 - **Nana**
 - naturalistický, nejúspěšnější román
 - vyšel v roce 1880
 - 15- ti letá dívka utíká z domu → stává se z ní prostitutka → je velice krásná → dostává se do vyšších společenských míst; příjmy má z vykořisťování milenců

Rusko

IVAN SERGEJEVIČ TURGENEV

- 1818 – 1883
- psal poezii i dramata, vynikal především v povídkách, novelách a románech
 - **Lovcovy zápisky**
 - soubor kratších próz
 - zachycují venkovské prostředí
 - vypravěč (lovec) se setkává s řadou postav; z jejich portréty → pohled na ruskou vesnici je značně kritický
- velmi častým námětem láska
 - **Asja, První láska** – povídky
 - **Jarní vody** – novela
 - **Otcové a děti**
 - román
 - střetnutí dvou generací „otců“ a „dětí“ (generační vymezení je dáno nejen věkově, ale především postojem k životu)
 - rozvrstvení ruské statkářské společnosti
 - objevuje se zde typ **nihilisty** (lidé, kteří odmítali morálku, víru v boha, pohrdali „vším“ ...)

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

- 1828 – 1910
- filozof a spisovatel
- typický představitel realismu
- narodil se ve staré šlechtické rodině → věnoval se hospodářství na svém statku → NEÚSPĚCH → vstoupil do armády (zúčastnil se krymské války)
- založil školu
- autor učebnic
- vyjadřoval se k problémům teoretickým, praktickým, společenským i duchovním

- Dětství (1852)
 - Chlapectví (1854)
 - Jinošství (1857)
- } povídky
- **Anna Kareninová**
 - psychologický román
 - **Sevastopolské povídky**
 - **Vojna a mír**
 - 1865 – 1869
 - čtyřdílná románová epopéj
 - popisuje ruskou společnost v období napoleonských válek
 - velké množství postav ze všech vrstev společnosti (250 postav)
 - bitva u Slavkova, tažení na Moskvu, Napoleonův ústup
 - hlavními postavami: šlechtici Andrej Bolkonskij a Pierre Bezuchov; Nataša Rostová, z historických postav Kutuzov, Napoleon

FJODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ

- 1821 – 1881
- považován za vrcholného představitele ruského realismu
- některé romány považovány za naturalistické
- považován za předchůdce moderní prózy 20. století
- nitro postav → popisuje vnitřní svět člověka
- nejčastější téma: proces deformace → postava podléhá krutému okolí a podmínkám
 - hlubinné analýzy, psychologické romány
- členem PETRAŠOVců (klub utopických socialistů)
 - zatčen a odsouzen k smrti a v poslední chvíli na popravišti osvobozen – 4 roky ve vězení a poté poslán do vyhnanství na Sibiř
 - byl nemocný – epileptik, proto se mohl vrátit do Petrohradu a věnovat se literatuře
- **Zápisky z mrtvého domu** (1860 – 62)
 - dokumentární próza
 - svědectví o pobytu na Sibiři
- **Zločin a trest** (1866)
 - realistický **filozofický** román
 - hlavní postava – **Raskolnikov**
 - Raskolnikov je deprimovaný trvalým nedostatkem peněz → setkává se s lichvářkou → chce ji okrást (myslí si, že její peníze jí stejně nepatří) → opovrhne jí („lidská veš“)
 - může se povznést nad morální a etické principy → nemá zábrany
 - spíše romanticky výjimečný → rozpolcený, vyvíjí se charakterově, roztříštěnost vědomí, vnitřní monology a dialogy, ...
- **Idiot** (1868)
 - humanistický román
 - hlavní postavou kníže Lev Myškin → protiklad Raskolnikova = krásný, moudrý, ušlechtilý člověk → ovšem ve společnosti směšný
- **Běsi** (1871 – 72)
 - pamflet [hanopis, útočná skladba, obsah – aktuální politická situace, úkolem zesměšnit kritizujícího]
 - zaútočil na lidi, kteří chtěli násilně něco vnucovat ostatním
- **Bratři Karamazovi**
 - velice často v podobě divadelní hry
 - 3 bratři, otcovražda
- je považován za novátora
 - kritizoval prozápadní ruskou inteligenci
 - chtěl návrat k tradicím
 - zabývá se ve svých dílech psychologií

ANTON PAVLOVIČ ČECHOV

- 1860 – 1904
- zakladatel lyrického a psychologického dramatu
- lékař; věnoval se literatuře
- věnoval se především žánrům: lyrické drama a z prózy povídkám (zde si vybírá nedostatky společnosti)
- snažil se psát satirické grotesky, humoresky
- postavy žijí bezcílný, zmarněný život → nemají sílu to změnit
- **lyrické drama**
 - není konflikt
 - poklidná atmosféra
 - pod povrchem – tragická skutečnost
 - *Racek (1896)*
 - *Strýček Váňa (1897)*
 - *Tři sestry (1901)*
 - *Višňový sad (1904)*

Česká literatura 2. Poloviny 19. Století

Májovci

- **autoři:**
 - Jan Neruda (1834 – 1891)
 - Vítězslav Hálek (1835 – 1874)
 - Karolína Světlá (1830 – 1899)
 - Adolf Heyduk (1835 – 1923)
 - Jakub Arbes (1840 – 1914)
- období Bachova absolutismu (→ Alexandr Bach)
- utlumuje se literární dění (cenzura)
- objevuje se nová literární generace – MÁJOVCI
 - **almanach Máj**
 - 1858; název ze sympatií k Máchovi
 - sborník (vydává ho skupina → každá osoba sem něco vloží)
 - redaktor: Josef Barák
 - o almanach se také zasloužili autoři: J. Neruda, V. Hálek, K. Světlá, A. Heyduk, J. Arbes, Václav Šolc, Rudolf Mayer; vrstevníci májovců: Gustav Pfleger-Moravský
 - ze starší generace přispěli do Almanachu: Sabina, Němcová, Erben
- zásady májovců
 - svou tvorbou bojovali proti útisku sociálnímu i národnostnímu (zájem o přítomnost)
 - lidovost (tvorba pro lid a o něm)
 - realismus (pravdivý obraz skutečnosti)
 - úsilí povznést českou literaturu na světovou úroveň („dohánění Evropy“)
- témata
 - sociální problémy
 - postavení ženy
 - zájem o vědecké problémy
 - nevěnují se tématům náboženským
 - usilovali o zapojení evropského kontextu
 - psali srozumitelným českým jazykem
- rozpor mezi ideály a nemožností je uskutečnit
- autoři se hlásili k Byronovi, Hugovi, Heinovi a **Máchovi**; přihlásili se k realismu
- vůdcem Májovců – Jan Neruda
 - významnými autory jsou: V. Hálek, A. Heyduk, K. Světlá, J. Arbes
- KOSMOPOLITISMUS
 - autoři jsou obviněni lidmi
 - světoběžnictví → můžeme žít kdekoli, není žádná vazba na svou zemi → není potřeba probírat a věnovat se tomuto problému
 - romanticko – kosmopolitní
 - přihlásili se ke kritickému realismu

VÍTEZSLAV HÁLEK

- básník, věnoval se přírodní, milostné a společenské lyrice
- ve své době oblíbenější než Neruda (psal nenáročnou lyriku → uhlazená a upravená; Neruda mluvil přímo o problémech – „bez obalu“)
 - **Večerní písně**
 - sbírka, oblíbená pro zpěvnost, melodičnost
 - hlavní téma: jarní příroda (na pozadí → milostné vzplanutí; šťastná, pozitivní láska)

- **V přírodě**
 - sbírka s přírodní tematikou → česká krajina
- **Pohádky z naší vesnice**
 - balady a romance z venkovského života
- **Muzikantská Liduška**
- **Poldík Rumař**
 - prózy, týkající se sociální problematiky
 - vztah rodičů – dětí, vztahy na vesnici
- **Na Vejminku**
- **Na statku a v chaloupce**
 - z venkovského prostředí

JAN NERUDA

- prozaik, básník, novinář – žurnalista → ve všem dobrý; pokus o dramata (ne tak úspěšný)
- „objevitel všedního dne“
- život prožil na Malé Straně
- studoval práva a filozofii
- psal do Národních listů → napsal 2000 fejetonů (podpis – na spodním okraji – Δ)
- nejznámější fejeton: *Kam s ním?*
- věnoval se literární kritice
- nikdy se neoženil → měl 3 lásky (jednou z nich byla i Karolina Světlá – vdaná, platonický vztah)
- napsal 6 básnických sbírek
 - **Hřbitovní kvítí**
 - vydaná v roce 1857
 - ironizuje v ní vše „svaté“ – včetně lásky, poezie, rozumu i citu
 - ironii používá i vůči sobě
 - velice pesimistická
 - nebyla příliš dobře přijata
 - **Knihy veršů**
 - trojdílný soubor, vydán 1867
 - 1. část → básně epické, zvl. sociální balady; *Dědova mísa*
 - 2. část → básně lyrické, cyklus *Otci, Matičce, Anně*
 - 3. část → básně příležitostné, *Vším jsem byl rád*
 - vyskytují se zde společenskokritické básně
 - **Písně kosmické**
 - vydána 1878
 - o vztahu člověka a kosmu
 - vliv vědeckých poznatků a technického pokroku
 - **Balady a romance**
 - vydaná 1883
 - obsahuje lyrickoepické básně dějového nebo úvahového významu
 - příklon k motivům ze života (lidské vztahy)
 - typickým znakem je volné zacházení s žánry a využití kontrastních prvků
 - zaměňuje romanci a baladu, mísí tragiku s komikou, slavnostní patos s ironickou banalitou
 - **Prosté motivy**
 - lyrická sbírka, vydaná 1884
 - převažuje osobní lyrika
 - 4 části (podle ročních období)
 - Jaro
 - Léto
 - Podzim

- Zima
 - proměny přírody paralelou s proměnami v životě lidském
 - tón lidové poezie
- **Zpěvy páteční**
 - vydána roku 1896
 - sbírka vydána posmrtně – I. Herrman a J. Vrchlický
 - 10 básní – převážně elegických, naplněných hořkostí a beznadějí nad současným stavem českého národa
 - není pesimistické – 2 básně značně optimistické
- autor povídek
 - **Arabesky**
 - 1864, první povídková kniha
 - lidé často z okraje společnosti, včetně zlodějů a lehkých žen
 - kritika společnosti i sebeironie
 - **Trhání**
 - 1872
 - povídka o životě dělníku pracujících na stavbě železnice; tragické osudy
 - **Povídky malostranské**
 - 1878
 - vrcholný soubor 13 próz
 - o životě Malé Strany z dob Nerudova mládí
 - všední život je utvářen z laskavosti a dobromyslnosti, ale také z krutosti, lhostejnosti
 - *Jak žebrák na mizinu přivedla, Jak si pan Vorel nakouřil pěnovku, Hastrman aj.*

Lumírovci

- **J. V. Sládek, J. Vrchlický, J. Zeyer**
- tzv. škola kosmopolitní
- „umění pro umění“ (l'art pour l'art)
- název podle časopisu Lumír → roku 1873 založen Nerudou a Hálkem; roku 1877 se stává Sládek redaktorem (redikuje)
- požadavky:
 - svoboda umělecké tvorby
 - pozvednutí české literatury na světovou úroveň → překládání českých děl
 - využívání cizích forem, námětů, motivů z jiného prostředí
 - autoři obviňováni z kosmopolitismu
 - překlad z angličtiny a francouzštiny; postupné vytlačování němčiny
- ovlivňující směr → PARNASISMUS
 - literární směr
 - parnas = místo, kde sídlili bohové umění
 - upřednostnění formy před tématem
 - Vrchlický

JOSEF VÁCLAV SLÁDEK

- 1845 – 1912
- Narodil se v rodině zedníka, studoval matematiku v Praze, studoval slovanské jazyky
- původně byl ruchovec, později přešel k lumírovcům (vydavatel Lumíra)
- překladatel – zvl. z angličtiny – 33 Shakespearových dramát
 - otvírání tzv. „oken do světa“
 - věnoval se životu indiánů
- zakladatel české básnické tvorby pro děti (poezie pro děti)
 - napsal 3 sbírky: *Zlatý máj, Skřivánčí písně, Zvony a zvonky*
 - hravá a fantazijní tvorba

- psal jednoduché a meditativní verše
- redaktorem NL
 - **SELSKÉ PÍSNĚ A ČESKÉ ZNĚLKY**
 - sbírka, která vyšla roku 1890
 - příklon k venkovskému životu – hledal zde nezkažené hodnoty
 - vzorem byl ROLNÍK – pro svůj vztah k domovu, ...

Ruchovci

- **S. Čech, E. Krásnohorská**, dočasně **J. V. Sládek, L. Quis**
- tzv. škola národní
- „umění pro národ“
- období 18. a 19. století
- jméno podle almanachu Ruch (vychází v roce 1868 – v roce položení základního kamene Národního D.)
- později časopisy → Květy, Osvěta
- témata
 - národní tematika
 - vlastenectví
 - slovanské cítění, téma Slovanů
 - lidová slovesnost

Novoromantismus

- projevuje se v obou literárních skupinách
- 1. FÁZE
 - J. Arbes; fantazie, nevšední tematika, exotičnost
- 2. FÁZE
 - v překladatelství
 - příběhy minulosti → příklady pro současnost
 - zpracování historických látek s aktualizací
 - překlady
- 3. FÁZE
 - realistické tendence (pomezí realismu a naturalismu)
 - spisovatelé, kteří se zaměřují na venkovskou tematiku

JULIUS ZEYER

- 1841 – 1901
- představitel novoromantismu, lumírovec
- český básník, prozaik, dramatik
- zajímal se o historii
- neúčastnil se sporu mezi ruchovci a lumírovci
 - **JAN MARIA PLOJHAR**
 - román, vydán r. 1891
 - *Hrdinou je muž zmítaný svými rozpory mezi sny a skutečností, mezi touhou po činu a neschopností ho vykonat. Ze zranění, které utrpěl v souboji s německým důstojníkem, se odjíždí léčit do Itálie. Zde se seznamuje se ženou, do které se zamiluje, a nakonec oba zemřou.*
 - **RADÚZ A MAHULENA**
 - drama, zhudebnil Josef Suk
 - hra vychází z motivů slovenských pohádek
 - objevuje se zde **blankvers** (zvláštní typ verše; 10 slabik, nerýmovaný, jamb)
 - **TŘI LEGENDY O KRUCIFIXU**

Realismus

– autoři

- Karel Havlíček Borovský
- Božena Němcová
- Ladislav Stroupežnický

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ

- (1821 – 1856)
- zakladatel české žurnalistiky; redaktor pražských novin
- založil Národní noviny (později zakázány)
- politik
- později jeho články zakázány → nekompatibilní s vládou → vyhnán do Brynxenu
- tvorba:
 - Epištoly Kutnohorské
 - Tyrolské Elegie
 - Král Lávr
 - Křest svatého Vladimíra

BOŽENA NĚMCOVÁ

- (1820 - 1862)
- sběratelka pohádek
- inspirovala se v lidové slovesnosti
- nucena pořád se stěhovat → provdala se za Josefa Němce (velký vlastenec → nepohodlný)
- mimořádně krásná a inteligentní
- středem pozornosti → to se nelíbilo jejímu muži → vztah skončil rozchodem
- v době jejího rozvodu jí zemřel nejstarší syn Hynek → nejtěžší období → v této době napsala Babičku
- její vize: hledání dobrého člověka
- tvorba:
 - **Divá Bára** (1856)
 - **V zámku a v podzámčí** (1856)
 - **Babička** (1855)
 - próza, autobiografické dílo
 - odehrává se v rodišti B. N. → Ratibořice – Staré bělidlo (Česká Skalice) - Východní Čechy
 - hlavní postavy:
 - Babička → prostá, moudrá, pracovitá, obětavá, starostlivá; ideální žena
 - Barunka → zvědavá, citlivá, bystrá
 - postavy i z vyšší společnosti – vévodkyně
 - příběh → literatura str. 143,144

LADISLAV STROUPEŽNICKÝ

- (1850 – 1892)
- byl český dramatik a dramaturg Národního divadla
- neměl žádné literární vzdělání
- absolvoval pouze dvě třídy reálky v Písku a poté musel pomáhat na rodinném statku, tam se zakrátko při práci postřelil
- následkem toho měl natrvalo zohavený obličej
- brzy po nehodě se přestěhoval do Prahy, kde přispíval do několika časopisů
- snažil se prosadit jako humorista - v tomto období pracoval v pojišťovně
- od roku 1882 do své smrti působil jako dramaturg Národního divadla

- **drama:**
 - Černé duše
 - Naši furianti
- **próza:**
 - Z mé cesty do Itálie
 - Lidé směšní a ubozí
- **poezie:**
 - Den soudu – epická báseň

Realismus a naturalismus

- 80. léta 19. století
- návaznost na počátky uměleckého realismu od 40. let 19. stol. (Němcová, Havlíček, Tyl)
 - svoboda vědeckého bádání, boj o pravost RKZ, vliv pozitivismu, vydání Ottova slovníku naučného, vědecký časopis Athenaeum (vydavatel T. G. Masaryk)
 - Jan Gebauer (Historická mluvnice, Staročeský slovník)
 - Jaroslav Vlček (literární historik, Dějiny české literatury)
 - kritický realismus v české próze
 - historický román
 - venkovský román
 - realismus v českém dramatu
 - naturalismus

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ

- (1849 – 1884)
- témata husitství, pobělohorské doby a selských vzpour z doby Josefa II.
- psal historické povídky – čerpal z archivů, kronik
 - **Bludné duše**
 - selské povstání
 - **Trnová koruna**
 - téma z 30. leté války

ALOIS JIRÁSEK

- (1851 – 1930)
- vrchol české historické prózy 19. stol.
- nejznámější prozaik – historické romány
- dramatik
- pokoušel se i o básnictví
- profesor dějepisu
- **PRÓZA**

jeho témata:

 - husitství
 - **Mezi proudy**
 - **Proti všem**
 - **Bratrstvo**
 - **Husitský král**
 - **Z Čech až na konec světa**
 - národní obrození
 - **F. L. Věk**
 - **U nás**
 - **Filozofská historie**
 - doba pobělohorská
 - **Temno**

- **Skály**
- **Psohlavci**
- **Skaláci**
- nejstarší období dějin: **Staré pověsti české**
- hledal smysl, poučení
- často psal: historickou epopej, románovou kroniku
- vzory: Sienkiewicz, Tolstoj
- tendenční literatura...interpretace událostí
- v jeho dílech nebývá výrazný hrdina...spíše ztotožnění s kolektivem
- **DRAMA**
 - **historické hry**
 - **husitská trilogie: Jan Hus, Jan Žižka, Jan Roháč**
 - **ze současnosti**
 - **Lucerna**
 - **Vojnarka**
 - **Otec**
- Jiráskův přínos:
 - výchovný význam – znalost dějin je posilou národního sebevědomí, autorovo vlastenectví
 - tvůrce realistického historického románu
 - forma epopeje
 - jazyk – srozumitelný, prostý; využití historismů a archaismů (k charakteristice osob)

ŽIKMUND WINTER

- (1846 – 1912)
- profesor dějepisu
- pečlivě sbíral materiál
- období 16. – 17. století
- autor odborných publikací o české historii; autor novel a povídek
- vynikající psycholog
- odlišný přístup než Jirásek
 - všední život
 - nezaujatost, objektivita (snaha)
 - různé postavy (různé pohledy)
- **Rakovnické obrázky**
- **Pražské obrázky**
 - soubor novel
- **Mistr Kampanus**
 - román
 - pobělohorská doba

KAREL VÁCLAV RAIS

- (1859 – 1926)
- ve své době velmi populární
- psal povídkové soubory
 - **Výminkáři**
 - **Rodiče a děti**
- romány
 - **Zapadlí vlastenci**
 - **Západ**
- měl kritický pohled na skutečnost, až naturalistický
- jeho přínos:
 - realistická obraz sociálních poměrů na vesnici
 - zájem o postavy starých lidí nebo dětí

ANTAL STAŠEK

- (1843 – 1931)
- jeho synem Ivan Olbracht
 - *Blouznivci našich hor*
 - *V temných vírech*
 - *O ševci Matoušovi a jeho přátelích*

TERÉZA NOVÁKOVÁ

- (1853 – 1912)
- převažuje tvorba monografických románů (děj se týká jedné postavy, jejího vývoje)
 - *Jiří Šmatlán*
 - *Děti čistého nebe*
 - *Na Librově gruntě*
- historické romány z venkovského prostředí
 - *Jan Jílek*
 - *Drašar*
- městské prostředí
 - *Maloměstský román*

JOSEF HOLEČEK

- (1853 – 1929)
 - *Naši*
 - 10 – dílná románová kronika

JAN HERBEN

- (1857 – 1936)
- zakladatel časopisu Čas
 - *Do třetího a čtvrtého pokolení*

JINDŘICH ŠIMON BAAR

- (1869 – 1925)
- katolický kněz
- autor románové trilogie
 - *Paní komisarka*
 - *Osmačtyřicátníci*
 - *Lůsy*
- biografický román
 - *Jan Cimbura*

Realistické drama

LADISLAV STROUPEŽNICKÝ

- (1850 – 1892)
- byl český dramatik a dramaturg Národního divadla
- drama:
 - *Černé duše*
 - *Naši furianti – veselohra*
- próza:
 - *Z mé cesty do Itálie*
 - *Lidé směšní a ubozí*
- poezie:
 - *Den soudu – epická báseň*

GABRIELA PREISOVÁ

- (1862 – 1946)
- zajímalo jí téma vesnice, vesnický život
 - ***Gazdina roba***
 - ***Její pastorkyňa***

ALOIS A VILÉM MRŠTÍKOVÉ

- **ALOIS** (1861 – 1925)
 - prozaik, dramatik, cestopisy
 - téma: sociální a etické
 - zpěv – učitelem Leoš Janáček
 - varhaník
 - publicista
- **VILÉM** (1863 – 1912)
 - prozaik, romanopisec, publicista
 - malíř – příroda
 - zdravotní problémy
- realistická tragédie ***Maryša*** (5 jednání)
 - ***Rok na vsi*** (bratři)
 - ***Pohádka máje*** (Vilém)
 - ***Santa Lucia*** (Vilém)
 - ***Dobré duše*** (Alois)
 - ***Maryša*** (bratři)

JOSEF KAREL ŠLEJHAR

- (1868 – 1914)
- studoval v Praze
- technika v cukrovaru
- měl zdravotní problémy
 - ***Kuře melancholik***
 - novela
 - ***Co život opomíjí***
 - sbírka povídek
 - ***Zátiší***
 - sbírka povídek

Literární moderna

- autoři
 - Francie: Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Jean Arthur Rimbaud, Stéphane Mallarmé
 - Anglie: Oscar Wilde
 - USA: Walt Whitman
 - Německo: Rainer Maria Rilke
 - Rusko: Alexandr Alexandrovič Blok
- 19. století
 - doba úspěšného rozvoje vědy
 - výzkumy v oblasti chemie a biologie; začíná strojní výroba
 - dosavadní úspěšný rozvoj společnosti umožňoval optimistický pohled na skutečnost
- konec 19. století
 - změna
 - chaos, dezorientace, bezvýchodnost, bezradnost, únava, deziluze skepse
 - růst napětí a kritické pozornosti ke každodenní realitě → pesimistický životní pocit, beznaděj
 - obavy z toho, že člověk ví víc, než potřebuje k životu
 - zásadní změna v náboženství - dochází k pochybnosti existence boha
 - vliv filozofie Arthura Schopenhauera
 - Friederick Nietzsche:
 - obdiv k silnému jedinci, odmítnutí demokracie, útok na křesťanství
 - „teorie nadčlověka“ → bůh je mrtev
 - *fin de siècle* = konec století
 - *bilancování, v jaké situaci se člověk nachází (strach z toho, co přijde)*
- literární moderna byly umělecké směry, které mají zastoupení nejen v literatuře, ale i v hudbě a výtvarném umění
- v popředí této doby byla literatura francouzská
- **parnasismus**
 - literární škola
 - oficiální směr
 - básníci z umění pro umění
 - forma je důležitější než obsah
 - odezva k literatuře Lumírovců ... Jaroslav Vrchlický
- **symbolismus**
 - vzniká ve Francii v 18. století jako na popisnost naturalismu a parnasismu
 - vyjádření pomocí náznaků, symbolů, obrazových pojmenování (přenášení významů, vyslovení abstraktní nebo skryté představy – snažili se vyjadřovat abstraktní věci věcmi hmatatelnými → rozvoj básnické obraznosti)
 - podmanivá působivost, snaha vsugerovat pocit (hledali tajemství, podstatu, která byla ukryta ve věcech kolem nás, a následnou představu se snažili čtenáři vsugerovat
 - umění náznakem, nápovědou
 - důraz na hudebnost verše, důraz euforičnosti – zvukomalebnosti
 - **autoři**
 - S. Mallarmé
 - A. Rimbaud
 - O. Březina
 - R. M. Rilke
 - Jezerní básníci, *Život svaté Kateřiny* (symbolika kraje, barev), Čechov - *Racek*

– **impresionismus**

- 2. pol. 19. století
- z fr. impression = dojem
- původně
 - v malířství (C. Monet, A. Renoir)
 - v hudbě (C. Debussy)
 - v sochařství (A. Rodin)
- Monetův obraz Imprese – zachycuje východ slunce na mořské hladině
- v malířství: jasné barvy, vystižení bezprostředního dojmu – nálady (hra světla a stínů)
- nesnaží se něco vylíčit, ale dát vše vedle sebe a tak vystihnout náladu
- v literatuře
 - sdělení bezprostředního subjektivního dojmu
 - vyjádření okamžité nálady, neopakovatelné chvíle (smutek, radost, melancholie...)
 - jazyk je stručný, zkratkovitý
 - často se pracuje s rýmy
- **autoři**
 - P. Verlaine
 - F. Šrámek (próza)
 - A. Sova, K. Hlaváček

– **dekadence**

- z fr. décadence = úpadek
- z počátku hanlivé označení pro básníky, kteří se odtrhli od dosavadní tradice a kteří se rozhodli vydat jinými cestami
- později dostává nový význam
 - dekadenti vyjadřovali tímto způsobem svůj životní styl → nespokojenost se společností → záchranu hledali v úniku – v cestě do umění
 - umění považovali za čisté a pravdivé
 - považovali svět za banální a nudný; svět, který se objevuje v jejich básních je svět snů, fantazie, exotiky, mystiky
- **autoři**
 - O. Wilde
 - K. Hlaváček
 - J. Karásek ze Lvovic

SULLY PRUDHOMME

- [sili prido]m]
- (1839 – 1907)
- **Puklá váza**
 - báseň (čítanka str. 223)
 - v této básni je síla
 - srdce je zde přirovnáno k váze, která je stejně tak křehká a stačí málo a můžeme přijít o lásku (jak voda z vázy prchá...)

tzv. PROKLETÍ BÁSNÍCI

- název knihy, kterou vydal Verlaine v roce 1884
- *Pauvre Lelian (Paul Verlaine)*
- A. Rimbaud, S. Mallarmé
- pojem, který se začal používat u básníků, kteří předběhli dobu a psali skvěle, ale špatně dopadli
 - **K. H. Mácha, E. A. Poe, Villon, Baudelaire**
 - používali metodu volných asociací
 - první nápad

CHARLES BAUDELAIRE

- (1821 – 1867)
- jeden z velkých předchůdců moderní poezie
- patří mezi „prokleté básníky“
- předznamenává, co přijde
- provokoval bohémským životem
- převratná estetika v literatuře ... prvek ošklivosti
- estetičnost se nemusí rovnat kráse → důležité je, aby věc byla pravdivá – krása je v pravdě
- překladatel E. A. Poe (byl jeho vzorem)
- **Květy zla**
 - (oxymóron)
 - lyrická sbírka
 - byl stíhán za urážku veřejné mravnosti
 - hledá krásu i v ošklivosti
- **Albatros**
 - básník se přirovnává k albatrosu
 - let = fantazie; křídla = volnost, fantazie
- **Malé básně v próze**
 - Opíjejte se!
 - Je text próza nebo poezie?
 - kompozičně – próza
 - znaky poezie - rytmus
 - Který výrazný prvek kompozice lze v textu vystopovat?
 - pomlčky, zvolací věty
 - opakování hlavního motivu
 - Proč autor užívá opakování stylistické figury všeho?
 - zdůraznění následujícího slova
 - soudržnost textu
 - Jak vznikla neobvyklá slovní hříčka „opíjejte se ... vínem, poezií nebo ctností“?
 - přirovnává pocit opilosti k pocitu z poezie
 - Vysvětlete: *zasmušilá samota, hodiny vám odpoví.*
 - eufonie, metafora
 - Jak se nazývá umělecký prostředek, jež autor užil v pasáži... „ptejte se větru...kolik je hodin“?
 - asociace (umělecká metoda – postavena je na tom celá moderní literatura)
 - Zkuste vyjádřit autorovo poselství čtenáři.
 - aby pro člověka byl život snesitelnější, máme si život zpříjemnit – vínem, poezií, ctností
 - **jeho celkový přínos**
 - hledání harmonie, čistoty X skutečný svět
 - touha po kráse a jejím pravdivém vyjádření
 - bohatá obrazotvornost, fantazie, lyrismus, vytríbená forma

PAUL VERLAINE

- (1844 – 1896)
- představitel symbolismu
- mistr hudebního verše
- všechny verše napsal mezi 14. a 18. rokem
- žil bohémským způsobem života; cestoval po Evropě s jeho přítelem Rimbaudem; jednou v hádce Rimbauda postřelil a následně byl vězněn (od té doby se už nesetkali)
- skončil jako alkoholik

- **Saturnské básně**
 - básnická sbírka
 - pocity beznaděje a nejistoty
 - *Podzimní píseň*
 - úsporné vyjadřování, přesto dokonalé navození atmosféry
 - zvukomalebnost, hudebnost (ou, ss)
 - pocity, asociace, náznaky, symboly, hudebnost, impresie
- **Písně beze slov**
 - vrcholná sbírka
 - *Bělostný měsíc*
 - *Spleen*

JEAN ARTHUR RIMBAUD

- [Artúr Rembo]
- (1854 – 1891)
- cestoval
- poezie → bezprostřední zážitek, hodně fantazie, využívá zvukomalebnost
- používá spisovný jazyk i obraty z periferie
 - **Sezóna v pekle**
 - **Iluminace**
 - soubor, který posmrtně vydal P. Verlaine
 - *Vyjevení*
 - scéna, kde se peče chleba, kde zatímco si pekař peče chleba a ostatní čekají ...
 - *Samohlásky*
 - zvuk každé samohlásky spojuje s barvou

WALT WHITMAN

- (1819-1892)
- objev volného verše
- sazeč → sám si vytiskl své nejvýznamnější dílo
 - **Stébla trávy**
 - vyšla už za jeho života 9 krát, v každém novém vydání přidávány nové básně
 - šokovala formou i obsahem
 - použití **volného verše**
 - žádná pravidla
 - často rozvolněná interpunkce
 - intonace – nositelem rytmu (především koncová melodie je přízvukná)
 - užíván Antonínem Sovou, Otakarem Březinou
 - *Zpěv o mně*
 - kritikou strhávána - barbarská, surová
 - vzdává tím hold Americe
 - CIVILISMUS
 - *Těmto Státům*
 - Vztah k vlasti, vlastenectví, vyzývá ke svobodě a boj za ni
 - *Píseň širočiny*
 - idealizuje

Novoromantismus

OSCAR WILDE

– *Obraz Doryana Graye*

- tzv. Dandy (lev salónů, metrosexuál)
- nachal se portrétovat od Basila
- obraz se mu moc líbil
- obraz začal stárnout místo něho
- chtěl obraz zničit, aby se zbavil špatných skutků, které udělal

EDMOND ROSTAND

– *Cyrano de Bergerac*

- výrazný hrdina; není krásný; je prudce inteligentní, zábavný
- kontrastní rysy
- tragický konec

ROBERT LOUIS STEVENSON

– *Podivný příběh dr. Jekylla a pana Hyda*

Moderna v české literatuře

- 90. léta 19. stol.
- 2 generace
 - 1. generace
 - 2. generace
- všechny směry ve světě české básníky inspirují
- technický rozvoj je společensky preferovaný
- na umělce se pohlíží, jako na lidi nepraktické → umělci mají pocit, že jsou na okraji společnosti
- umělci se sdružují do skupin → podobný umělecký názor
- mezi sebou konfrontace → přínos pro kulturu
- 1895 – **Manifest České moderny**
 - formuluje svoje požadavky nové umělecké generace
 - sestavil a připravil Josef Svatopluk Machar (mluvčí této umělecké generace)
 - podepsali – Otokar Březina, Antonín Sova, F. X. Šalda, Vilém Mrštík, J. K. Šlejhar
 - požadavky:
 - umění musí oslovit širší publikum
 - chtějí se oprostit od módy, důležitá je literární kritika
 - nezávislost, individualismus
 - politické vymezení (kritika společnosti)
 - ke konci kritika lumírovců a realistů
 - hlásí se k Havlíčkovi, Nerudovi
- **Moderní revue**
 - časopis
 - 1894 - 1925
 - Jiří Karásek ze Lvovic, Arnošt Procházka
 - zaměření – dekadence
- secese

JOSEF SVATOPLUK MACHAR

- mluvčí České moderny
- žil ve Vídni
- pracoval v parlamentu
- publicistika, fejetony
- všechny velmi subjektivní, zaměřené na společenské problémy
- satirik
- **Zde by měly kvést růže**
 - veršovaná epika
 - kritika měšťácké společnosti (pokrytectví, zbabělost, neupřímnost)
 - osudy žen (ženy měly otrocké postavení)
 - hovorový jazyk
 - ironický až sarkastický
 - *Idyla*
 - děti jsou zvědavé, co maminka čte, ale poté zjistili, že je to jen nudná literatura (Máj, Večerní písně)
 - pohled na ženy – tajemství, které ženy ukrývají, mateřství = idyla
- **Confiteor**
 - *Lístek*
 - autor popisuje radost z dopisu od své milé
 - dopis srovnává s hodnotnou literaturou, vyjadřuje subjektivní pocit – dopis je pro něj důležitější než hodnotná literatura
 - ukazuje pohled na ženy – co může žena pro muže znamenat
- **Svědění věků**
 - cyklus, který se pokouší nahlédnout na historii (epikou)
 - Anglie
 - nic zajímavého
 - hlavní témata o ženách
 -
- *V bezmyšlenkovém hovoru*
 - stručná, výstižná
 - hlavním tématem je život před svatbou – porovnání
 - život před svatbou je mnohem svobodnější
 - ženy mají svá tajemství
 - snažil se pochopit ženy a věnoval se tomuto tématu a věnoval mu většinu svých básní

OTOKAR BŘEZINA

- (1868 – 1929)
- původně učitel
- v Nová říše (na Moravě)
- jeho tvorbu ovlivnilo náhlé úmrtí obou jeho rodičů (v jeho tvorbě – vyrovnávání se s touto tragédií)
- **Tajemné dálky**
 - *Moje matka*
 -
- **Svítání na západě**
 - sbírka o bolesti, smutku, vyjasňuje si smrt, dochází k tomu, že smrt je klíč k poznání života
- **Větry od pólů (1897)**
 - od samoty se vrací k lidem
- **Stavitelé chrámů**
 - oslava geniálních jedinců (považoval je za nositele historie, vývoje)
- **Ruce**
 - symbol bratrství mezi lidmi

ANTONÍN SOVA

- (1864 – 1928)
- impresionista
- často se prolínají motivy (krajina, duše), prostor přírodní a prostor jiný
- **Z mého kraje**
 - citlivý vztah k rodnému kraji
 - snaží se vzbudit dojem, nepopisuje
- **Ještě jednou se vrátíme**
 - spíše symbolistická
 - *Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy*
- *U řek*
 - zvukomalba
 - pocit klidu
 - rytmická
 - impresionistická
- *Pouť v zimě*
 - sociální problematika
 - sociálně-kritická nota
- *Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?*
 - symbolistická
 - symboly: sad, plavba

FRANTIŠEK XAVER ŠALDA

- největší literární i výtvarný kritik
- dal kritice nová pravidla → snažil se studovat umění
- požadavky:
 - pravdivost v umění - musí vycházet ze života; nemá být ničím ovlivňováno
- dokázal odhadnout naše základy, naše klíčové autory
- kritiky vydával formou esejů → ve sbírkách, v knihách
 - **Boje o zítřek**
- kritiky Shakespeara, Danteho
- soubor názorů na umění
 - Mácha - snivec a buřič (dílo s evropským kontextem, moderní poezie → jeho tvrzení o máji)
 - Duše a dílo
 - soubor portrétů umělců
- 1928 → Šaldův zápisník
 - kritické články

KAREL HLAVÁČEK

- (1864 - 1924)
- považován za jednoho z největších dekadentů
- založeno na zvukových kritikách básně
 - **Pozdě k ránu**
 - svou violu jsem naladil co nejhlouběji
 - *Hrál kdosi na hoboje*
 - **Mstivá kantiléna**
 - geuzové → vzbouřili se proti španělské okupaci Nizozemska

JIŘÍ KARÁSEK ZE LVOVIC

- původně poštovním úředníkem
- založil moderní revue
- 40 000 výtvarných děl, 50 000 literárních děl
- homosexuál

- **Zazděná okna** (1894)
 - básnická sbírka
- **Gotická duše** (1900)
 - román

2. Generace moderny

- autoři:
 - Fráňa Šrámek
 - Stanislav Kostka Neumann
 - Petr Bezruč
 - Viktor Dyk
 - František Gellner
- (tzv. anarchističtí buřiči)
- vzniká sociální demokracie – prosazují austroslavismus
- významnou osobností – Masaryk
 - ve straně – političtí realisté (strana nábožensky založená)
- počátek 20. století
 - potřeba překonat individualismus – více se starat o ostatní lidi
- proces s omladinou
 - Stanislav Kostka Neumann – nějakou dobu byl i vězněn
 - prošel veškerými směry, začal jako satanista, skončil jako socialista
 - vlastnil vilu (Olšanská vila) – zde se scházeli umělci
- ANARCHISMUS
 - úsilí o neomezenou svobodu
 - odmítání autority státu
- ANTIMILITARISMUS
 - hnutí odmítající válku a vše s ní spojené
- CIVILISMUS
 - oslava moderní techniky a civilizace
- VITALISMUS
 - oslava života, přírody
- **Nový kult – čas**
 - 1897 – 1905
 - časopis, založený S. K. Neumannem
 - hledání nových cest a životních jistot
 - přilnutí k rodné zemi (K. Toman)
 - vitalismus (F. Šrámek)
 - socialismus (S. K. Neumann)
 - originální sociální poezie (P. Bezruč)
 - satira a skepse (V. Dyk, F. Gellner)
 - odmítali sociální nespravedlnost
 - propagovali tuláctví (cestování po Evropě)
 - prosazovali „volnou lásku“ - staví proti tradiční představě
 - vzniká velkoměstský folklor
 - každá osobnost je něčím typická – prosadí se jedním směrem

– **Almanach na rok 1914**

- další umělecká generace – civilismus
- odmítá ostatní směry, obrací se k světu moderní civilizace
- generace předválečné moderny
- první avantgarda
 - S. K. Neumann, K. Čapek, J. Čapek, V. Špála, E. Filla

KAREL TOMAN

- (1877 – 1946)
- pseudonym (Antonín Bernášek)
- básník a redaktor Národních listů
- nikdy netvořil impresionisticky → pomíjivé
- hlavním tématem je rodná země
- rozhodl se ztvárňovat dovršenou zkušenost → něco, co je stálé a ne prchavé
- v jeho poezii nenajdeme nic náhodného, zdobného
- většinou popisuje a předává nám nějakou dramatickou chvíli, ve které je hloubka
- motiv tuláka (nic nového – už v romantismu)
 - symbol absolutní svobody, touha po poznání
 - ve vztahu k společnosti → symbol odlišení (svobodné rozhodnutí)
- první dílo v roce 1898
- **SBÍRKY:**
 - **Pohádky krve**
 - prvky symbolismu a dekadence
 - napětí, které vzniká z určité dramatické situace
 - vábení, rozkoše
 - **Torzo života (1902)**
 - torzo – busta
 - erbovní sbírka celé 2. generace literární moderny
 - nejvíce ho proslavila
 - vyjadřuje především revoltu celé generace
 - najdeme zde i erotické básně – lyriku
 - verše jsou velmi koncentrované, hutné, současně mají až písňový charakter
 - *Píseň*
 - autobiografický hrdina – vyjadřuje touhu po intenzivně prožitém životě, ale přitom si připadá jako vyděděný (anarchobohéma – anarchistická bohéma)
 - *Píseň*
 - osobnější; vyprávění v první osobě (mluví o sobě)
 - květinové motivy → secese
 - pravidelný rytmus a rým
 - zpěvnost – melodičnost → opakování (podoba refrénu)
 - velkoměstský folklor → přiblížení k obyčejným lidem
 - *Tuláci*
 - tato báseň ukazuje svobodu člověka a krásu přírody, kterou člověk může vidět
 - **Sluneční hodiny (1913)**
 - vrcholná sbírka o jeho domově
 - **Měsíce (1918)**
 - nejvýznamnější sbírka - vrcholná sbírka o jeho domově
 - konec 1. světové války
 - střídání ročního období- podle toho básně, v každé básni charakteristika společnosti (během války)

- *Únor*
 - únor → nejhorší období, daleko je jaro, zima trvá dlouho
 - naděje na mír, ale stále je válka (naděje je stále hluboko)
 - na konci se snaží být k nám smířlivý – útěcha na závěr
- nemá potřebu protestovat
- všechny básně mají stejný počet veršů – 13
- netypický rytmus – jamb (typický pro Máj)

FRÁŇA ŠRÁMEK

- 1877 – 1952
- nejvšestrannější a nejoblíbenější autor celé generace; básník, prozaik, dramatik
- vitalismus
- největší hodnota → žena, vnímá ji jako rovnocenného partnera – člověk, které muže věřit a leccos přinést
- studentská léta prožil v Písku
- rodiště a útočiště po válce → město Sobotka
- týdenní festival → Šrámkova Sobotka
- vynikající básník, prozaik, dramatik
- **básnické sbírky**
 - *Života bído, přec tě mám rád* (1905)
 - *Modrý a rudý* (1906)
 - kontrastní symboly
 - modrá – armáda, válka
 - rudá – život
 - písňový charakter → jeho zkušenosti s armádou před válkou
 - autobiografické pojetí lyrického subjektu → jeho zpověď
 - **b. Píšu mi psaní**
 - **b. Raport**
 - hlášení o smrti koně
 - úvaha o životě a o tom, jak trpí válkou nevinní
 - *Splav* (1916)
 - erotické básně + básně z fronty
 - různé podoby lásky – od zamilovanosti – vášnivá erotika
 - idylly rodinného štěstí
 - vzpomínky na rodinu
 - trápení s láskou – radost ...
 - optimistická, působí více pozitivně, až vulgárně
- **próza**
 - *Stříbrný vítr* (1910)
 - novela
 - impresionismus
 - hlavní postavou je mladý student Jan Ratkin - příběh vypráví o jeho dospívání
 - kniha byla zfilmována
 - neuchopitelná záležitost
 - tzn. krize adolescence
 - stříbrnost – mládí mě odpouští
 - *Tělo* (1919)
 - vitalistický román
 - hrdinka prožívá svůj příběh za války, hroutí se jí manželství
 - řeší své problémy
- **drama**
 - *Léto* (1915)
 - oslava milostného citu
 - oslavuje čistotu venkova

- **Měsíc nad řekou** (1921)
 - lyrické impresionistické drama
 - nemá výrazný děj
 - abiturientský večírek
 - dospívající děti
 - milostné vzplanutí

VIKTOR DYK

- 1877 – 1931
- věnoval se důkladně politice
- básník, prozaik, dramatik, publicista
- člen Státoprávně pokrokové strany
- za své protirakouské vystupování byl dokonce i vězněn
- nikdy nepatřil ke generaci Olšanské vily
- do druhé generaci patří
- pranýřoval špatné stránky národního charakteru → kritizoval chování lidí (národní povaha – odevzdanost, neschopnost udělat žádný zásadní krok)
- pokus o vzpouru
- nadosobní záležitost
- marný boj → smíření se situací
- desiluse → pohrdání lidí, slabostí
- satirická poezie (skeptická)
- pokračovatel Havlíčka
- začínal dekadentními básněmi - sbírky:
 - **A porta inferi**
 - **Marnosti**
- **Milá sedmi loupežníků**
 - 1906
 - balada – nejznámější
 - podobná s Májem
 - příběh uhrančivé dívky, která žije s loupežníky, všechny je miluje a zrazuje a to proto že je nemůže mít všechny ráda
 - s jedním má mimořádný vztah
 - začínají loupit a vraždit
 - zabijí kněze, kterého upláceli, možnost získat jídlo
 - všechny je zradí a všechny je chytí a nakonec pověsí
- satanismus
 - S. K. Neumann
 - kult síly, vášně, radost ze zla
- **válečná tetralogie**
 - skládá se ze čtyř sbírek inspirovaných 1. světovou válkou
 - **Lehké a těžké kroky**
 - **Anebo**
 - **Okno (1921)**
 - **b. Země mluví**
 - **Poslední rok**
- **Devátá vlna**
 - alegorická sbírka, vrchol intimní lyriky
- **Blíží se večery, blíží se teskna...**
 - teskní
 - naráží na obrovskou odevzdanost → nad nadvládou Habsburků
 - rezignace, odevzdanost
 - pro nic se nedokážeme nadchnout, za nic nedokážeme bojovat

– **Povzdech**

- devadesátých let generace = generace literární moderny → její neúspěšnost, poezie je zde oduševnělá
- charakter = měli se k něčemu angažovat, za něco bojovat, nějak se chovat
- 2. strofa = jiné názory, které ovšem nejsou o nic lepší

– **b. Země mluví**

- lyrický mluvčí = personifikovaná rodná země
- syn = český národ (personifikace)
- snaží se říci, že by lidé měli bojovat i kdyby za to měli položit svůj život
- opustit zemi = když nic neudělám a nechám jí napospas

– **próza**

• **Krysař (1915)**

- novoklasicistní novela vycházející z předlohy staroněmecké pověsti
- vyhánění krysy z města
- alegorie
- v městě Hameln → nechtějí mu zaplatit → poznává zde představitele a obyvatele města a zjišťuje, že jsou velmi zkažení a nechává je zahubit, místo krys tam zažene obyvatele
 - novoklasicistní → zpracovává tradiční látky – nadčasová témata, chovají se pořád stejně blbě

– **Zmoudření Dona Quijota**

- 1910
- oxymóron
- tragický příběh o neřešitelnosti rozporu mezi snem a skutečností
- touží po ideálech a na konci umírá
- přizpůsobí se realitě
- začne dělat kompromisy, které do té doby nedělal

FRANTIŠEK GELLNER

- 1881 – 1914? (zmizel na Haličské frontě)
- výjimečný
- živil se jako novinář, básník, prozaik
- spolupracoval s Lidovými novinami (nové periodikum)
- grafik, kreslíř, karikaturista
- Křest svátého Vladimíra → K. H. Borovský
- zemřel na Haličské frontě
- vytvářel jiný model české literatury
- sestoupil do nejspodnějších společenských tříd → do hospod, do kabaretů, veřejných domů
- skládal kuplety → jednoduché písně s tematikou ze života
- využíval jazykové prostředky
- opustil estetiku, ale i etické hodnoty
- nacházíme zde u něj absolutní beziluzivnost
- vložil jsem svůj osobní život
- navázal na Machara nemetaforičností jazyka a kritičností
- cynická maska v básních → něco pod ní najdeme → osamělost, ztracenost
- zpověď dítěte dospělého věku

- **Po nás ať přijde potopa (1901)**
 - sbírka
 - vyvolala rozruch
 - naváží se do národa velmi tvrdě
 - nebál se nic napsat
 - současně se stylizuje do zkaženého zhýralce
 - *Pozdrav rodnému kraji*
- **Radosti života (1903)**
 - ironická
 - jde o sebeanalýzu autora
 - cítíme zde ztrátu iluzí až rezignaci
 - *Přetékající pohár*

PETR BEZRUČ

- 1867 - 1958
- pocházel ze Slezského kraje
- Petr = skála, kámen
- Vladimír Vašek
- autor de facto jen jedné knihy (jako Whitman nebo Erben)
- **Slezské písně**
 - 1909
 - původ z příspěvku do časopisu
 - sbírka
 - básně a balady
 - b. Ostrava
- ztotožnil se s osudem Ostravského lidu
- chtěl vyjádřit protest proti sociálnímu a národnostnímu útlaku
- patetická
- monumentální symboly
- realistická
- příběhy z Ostravy → tragické= příběhy
- svědkem událostí → popisuje je a současně je lyrickým mluvčím (on je ten, kdo to prožívá)
- spojil v sobě obě tendence → 1. a 2. generace lit. moderny
- poloha tuláka → toulavý šumař
- libuje si v estetice ošklivého → Škaredý zjev
- postava poutníka
- intimní, elegické → pocit osamělosti
- vypjatý individualismus
- proletářská poezie
- **Škaredý zjev**
 - využívání hyperboly
 - muž = škaredý, smradlavý, ošklivost
- **Motýl**

Rejstřík autorů

ADAM MICKIEWICZ	- 20 -
ADAM MICHNA Z OTRADOVIC	- 9 -
AISCHYLOS	- 2 -
ALEXANDR DUMAS ST.	- 21 -
ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN	- 19 -
ALFRED DE MUSSET	- 21 -
ALOIS A VILÉM MRŠTÍKOVÉ	- 42 -
ALOIS JIRÁSEK	- 39 -
ANDREAS GRYPHIUS	- 9 -
ANTAL STAŠEK	- 40 -
ANTON PAVLOVIČ ČECHOV	- 33 -
ANTONÍN JAROSLAV PUCHMAJER	- 23 -
ANTONÍN SOVA	- 49 -
ARISTOFANES	- 2 -
ARISTOTELES	- 1 -
BEDŘICH BRIDEL	- 9 -
BOHUSLAV BALBÍN	- 9 -
BOŽENA NĚMCOVÁ	- 27 -
BOŽENA NĚMCOVÁ	- 38 -
CARLO GOLDONI	- 12 -
CICERO	- 3 -
DANIEL ADAM Z VELESLAVÍNA (VELESLAVÍN)	- 7 -
DANIEL DEFOE	- 13 -
DANTE ALIGHIERI	- 4 -
DEMOSTHÉNES	- 2 -
DENIS DIDEROT	- 12 -
EDMOND ROSTAND	- 47 -
ÉMILE ZOLA	- 31 -
EMILY BRONTĚOVÁ	- 19 -
FJODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ	- 32 -
FRÁŇA ŠRÁMEK	- 52 -
FRANCOIS RABELAIS	- 5 -
FRANCOIS VILLON	- 5 -
FRANTIŠEK GELLNER	- 54 -
FRANTIŠEK PALACKÝ	- 24 -
FRANTIŠEK XAVER ŠALDA	- 49 -
FRIEDRICH SCHILLER	- 15 -
GABRIELA PREISSOVÁ	- 41 -
GEORGE GORDON BYRON	- 18 -
GIOVANNI BOCCACCIO	- 5 -
GUSTAVE FLAUBERT	- 30 -
GUY DE MAUPASSANT	- 30 -

HANS JAKOB CHRISTOFFEL GRIMMELSHAUSEN	- 9 -
HEINRICH HEINE	- 17 -
HÉRODOTOS	- 2 -
HONORÉ DE BALZAC	- 30 -
HORATIUS	- 3 -
CHARLES BAUDELAIRE	- 45 -
IVAN ANDREJEVIČ KRYLOV	- 12 -
IVAN SERGEJEVIČ TURGENĚV	- 31 -
J. G. HERDER	- 14 -
JACOB A WILHELM GRIMMOVÉ	- 17 -
JAN ÁMOS KOMENSKÝ	- 10 -
JAN HERBEN	- 41 -
JAN KOLLÁR	- 25 -
JAN NERUDA	- 35 -
JAN Z KŘÍŽE	- 8 -
JEAN ARTHUR RIMBAUD	- 46 -
JEAN DE LA FONTAINE	- 12 -
JEAN JAKUES ROUSSEAU	- 14 -
JEAN RACINE	- 11 -
JINDŘICH ŠIMON BAAR	- 41 -
JIŘÍ KARÁSEK ZE LVOVIC	- 49 -
JOHANN WOLFGANG GOETHE	- 14 -
JOHN MILTON	- 9 -
JONATHAN SWIFT	- 13 -
JOSEF HOLEČEK	- 41 -
JOSEF KAJETÁN TYL	- 26 -
JOSEF KAREL ŠLEJHAR	- 42 -
JOSEF SVATOPLUK MACHAR	- 48 -
JOSEF VÁCLAV SLÁDEK	- 36 -
JULIUS ZEYER	- 37 -
KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ	- 28 -
KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ	- 38 -
KAREL HLAVÁČEK	- 49 -
KAREL HYNEK MÁCHA	- 27 -
KAREL JAROMÍR ERBEN	- 28 -
KAREL TOMAN	- 51 -
KAREL VÁCLAV RAIS	- 40 -
LADISLAV STROUPEŽNICKÝ	- 38 -
LADISLAV STROUPEŽNICKÝ	- 41 -
LAURENCE STERNE	- 15 -
LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ	- 31 -
LOPE DE VEGA	- 8 -
MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA	- 6 -
MICHAIL JURJEVIČ LERMONTOV	- 20 -
MOLIERE (JEAN BAPTISTE POQUELIN)	- 11 -
NOVALIS	- 16 -
OSCAR WILDE	- 47 -
OTOKAR BŘEZINA	- 48 -
OVIDIUS	- 3 -

PAUL VERLAINE	- 45 -
PAVEL JOSEF ŠAFAŘÍK	- 24 -
PEDRO CALDERÓN DE LA BARCA	- 8 -
PERCY BYSSHE SHELLEY	- 18 -
PETR BEZRUČ	- 55 -
PIERRE CORNEILLE	- 11 -
PLAUTUS	- 3 -
RENÉ DESCARTES	- 11 -
ROBERT LOUIS STEVENSON	- 47 -
STENDHAL	- 21 -
SULLY PRUDHOMME	- 44 -
TERÉZA NOVÁKOVÁ	- 41 -
TEREZIE Z ÁVILY	- 8 -
THEOKRITOS	- 2 -
THÚKYDIDES	- 2 -
TORTQUATO TASSO	- 8 -
VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ	- 39 -
VÁCLAV HÁJEK Z LIBOČAN	- 7 -
VÁCLAV THÁM	- 23 -
VERGILIUS	- 3 -
VIKTOR DYK	- 53 -
VIKTOR HUGO	- 21 -
VIKTORIN KORNEL ZE VŠEHRD	- 7 -
VÍTĚZSLAV HÁLEK	- 34 -
VOLTAIRE	- 13 -
WALT WHITMAN	- 46 -
WALTER SCOTT	- 18 -
WILLIAM SHAKESPEARE	- 6 -
ZIKMUND WINTER	- 40 -